

Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid



Universitetet
i Stavanger

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Institutt for sosialfag

Master i Sosialfag

MSOMAS – Masteroppgave

Student: Birthe Skaar

Veileder: Kathrine Skoland - førsteamanuensis

30.05.2023

**MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG
MASTERGRADSOPPGAVE**

SEMESTER:

Vår – 2023

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Birthe Skaar

VEILEDER: Kathrine Skoland

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

Norsk tittel: Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid

EVT. Engelsk tittel:

EMNEORD/STIKKORD: boligsosialt arbeid, kommunale boliger, vanskeligstilte boligsøkere, bakkebyråkrater, sosial boligpolitikk, alle trenger et trygt hjem

ANTALL SIDER: 71

STAVANGER

30.05.2023

Birthe Skaar

DATO/ÅR

Kandidatens navn

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært utfordrende, krevende og utrolig lærerikt. Jeg har mange å takke for at denne oppgaven er blitt en realitet.

Først og fremst vil jeg takke min arbeidsgiver for å legge til rette for at jeg har fått mulighet til å fullføre et toårig masterstudium på fulltid ved siden av full stilling. I tillegg vil jeg takke kollegaer for at de har støttet meg og heiet på meg underveis. I løpet av studieperioden har jeg også fått ny stilling og har fått gleden av å utvikle meg videre i stilling som fagleder. Oppsummert har dette vært to travle og innholdsrike år der jeg har vokst mye både faglig og personlig.

En stor takk også til mine informanter som romslig har delt av sine erfaringer og takk til min veileder for konstruktive tilbakemeldinger og godt samarbeid.

Takk til gjengen hjemme som har stått støtt ved min side, motivert meg og heiet på meg gjennom hele prosessen. Uten dere hadde jeg ikke klart å fullføre.

Sandnes 30. mai 2023

Birthe Skaar

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag	5
KAPITTEL 1.....	7
1.1 Introduksjon.....	7
1.2 Hvem er de vanskeligstilte på boligmarkedet.....	8
1.3 Problemstilling	9
1.4 Avgrensing.....	10
1.5 Studiens kontekst – boligmarkedet og boligpolitikken.....	10
KAPITTEL 2.....	13
2.0 TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI	13
2.1.Tidligere forskning.....	13
2.2 Teori - Bakkebyråkraten	20
KAPITTEL 3.....	22
3.0 Metode.....	22
3.1 Kvalitativ metode	22
3.2 Utvalg og rekruttering.....	22
3.3 Datainnsamling	23
3.4 Søkeord	24
3.5 Analyse	24
3.5.1 Tematisk analyse	25
3.5.2 Fase 1 – Gjøre seg kjent med dataene og transkribere lydopptak	25
3.5.3 Fase 2 – Utvikle koder	27
3.5.4 Fase 3 – Søke etter tema.....	27
3.5.5 Fase 4 – Kritisk gjennomgang av tema	27
3.5.6 Fase 5 – Definere og gi navn til tema – presentere funn.....	28
3.5.7 Fase 6 – Skrive ferdig oppgaven.....	28
3.8 Validitet og reliabilitet.....	29

3.9 Forskningsetiske vurderinger	30
KAPITTEL 4.....	33
4.0 Presentasjon av funn.....	33
4.1 Dilemmaene rundt behovsprøving	33
4.1.1 De som havner utenfor	40
4.2 Oppfatninger av tilpasningsdyktighet – de tilpasningsdyktige	42
4.3 Dilemmaer i rusbosetting – de rusavhengige	46
KAPITTEL 5.....	50
5.0 Diskusjon	50
5.1.1 Dilemmaer i behovsprøving og «de deklasserte».....	50
5.1.2 Oppfatninger om tilpasningsdyktighet – «flyktningen»	54
5.1.3 Dilemmaer i rusbosetting - «den rusavhengige og personen med psykisk lidelse» ..	56
5.2 Konklusjon.....	59
REFERANSER.....	61
VEDLEGG 1	64
Godkjenning NSD	64
VEDLEGG 2	65
Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	65
VEDLEGG 3	69
Intervjuguide	69

Sammendrag

Norge er et boligeierland og de fleste i Norge bor i eid bolig. De siste tjue årene har den sosiale boligpolitikken gått fra å være mer eller mindre universell til å gjelde de mest vanskeligstilte på boligmarkedet.

Tema for denne oppgaven er boligsosialt arbeid og formålet har vært å undersøke problemstillingen: *Hvordan opplever de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken?* For å søke svar på dette har jeg utført en kvalitativ studie der jeg har intervjuet fire informanter som jobber på boligkontor i to ulike kommuner.

Funnene i studien drøftes opp mot tidligere forskning på det boligsosiale feltet som har identifisert boligsosiale utfordringer og dilemmaer. Lipsky sin teori om bakkebyråkratiet benyttes i studien som analytisk linse for å identifisere dilemmaene de ansatte står i.

Prioriteringer og dilemmaer rundt behovstema er analysert blant tre identifiserte hovedgrupper; de som havner utenfor, de tilpasningsdyktige og de rusavhengige.

Dilemmaene i behovsprøving handler om begrensede ressurser og tvetydige mål som utspiller seg litt forskjellig i møte med tre identifiserte søkergruppene. Det er økende søkermasser til tjenestene og derav mangel på ressurser særlig i form av kommunale boliger. Det nasjonale målet for det boligsosiale arbeidet om at alle skal bo trygt og godt oppleves tvetydig for saksbehandlerne i det daglige. Det foreligger ingen nasjonal definisjon på hva det vil si at alle skal bo trygt og godt. Det er hovedsakelig lokale retningslinjer som er utarbeidet i kommunen som utgjør rammen for handlingsrommet de opplever å ha i arbeidet. Saksbehandlerne opplever at mange søkere nå blir definert ut av de lokale retningslinjene fordi kommunene har strammet inn praksis for disse når etterspørselen etter tjenestene har økt. Den gruppen som ikke kvalifiserer for boligsosial hjelp og heller ikke kan bli boligeiere i det ordinære markedet omtales i studien som «De som havner utenfor». I oppgaven argumenterer jeg for at dette har implikasjoner for fremtidig forskning da det er indikasjoner på at denne gruppen øker i omfang.

I oppfatning av tilpasningsdyktighet aktualiseres velferdsdilemma, trygghetsdilemma, samt dilemma knyttet til bostabilitet versus gjennomstrømming i kommunale boliger. Kommunal bolig oppfattes å være nærmest et mål i seg selv og de ansatte opplever at søkere bruker tilpasningsstrategier for å kvalifisere og for å beholde kommunal bolig. Dette kan føre til innlåsing i fattigdom og på denne måten kan den kommunale boligen bli en velferdsfelle.

I rusbosetting oppstår det integreringsdilemma og dilemma mellom motstridene mål, i tillegg til ressursdilemma. Motstridende mål oppstår i forhold til nasjonale mål hvor kommunene bes prioritere både barnefamilier og personer med rusutfordringer i tildeling av kommunale boliger. Dette innebærer ofte at personer som har eller har hatt utfordringer knyttet til rus gjerne bosettes i ordinære bomiljø for å bo trygt og godt, og for å styrke muligheten for å leve et rusfritt liv. Informantene opplever at flere av disse ikke lykkes selv om det ytes tett oppfølging fra de kommunale tjenestene. De gangene det ikke lykkes så har dette ofte store konsekvenser for bomiljøet, særlig overfor barnefamiliene. I tillegg oppleves et ressursdilemma når kommunene ikke har tilgjengelig egnede botilbud til de som aktivt ruser seg.

KAPITTEL 1

1.1 Introduksjon

Boligsosialt arbeid er forankret i den nasjonale strategien «Alle trenger et trygt hjem» 2021-2024 (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020). Kommunene skal ifølge helse- og omsorgstjenestelovens §3-7 om boliger til vanskeligstilte bidra til å skaffe boliger til personer som ikke selv kan ivareta interessene sine på boligmarkedet (helse- og omsorgstjenesteloven, 2011). Det er per i dag altså ikke lovfestet rett til kommunal bolig og startlån, og den nasjonale boligpolitikken er først og fremst orientert mot det å eie bolig og eierlinjen. I den nasjonale strategien er det søkelys på å tilrettelegge for at alle skal bo «trygt og godt» om du bor i eid eller leid bolig (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020). Kommunene står dermed relativt fritt til å utarbeide tildelingskriterier for boligsosiale virkemidler. Den kommunale leiesektoren er preget av behovsprøving og rettes i større grad mot de mest vanskeligstilte (Vassenden et al., 2012, s. 72). Det kan være rimelig å anta at handlingsrommet til ansatte kan være ulikt mellom kommuner, og at lokale forhold når det gjelder demografi, politiske beslutninger, kommuneøkonomi, forankring av det boligsosiale arbeidet og tilgang på kommunale boliger, setter ulike rammer for arbeidet i kommunene. Det vil også kunne ha implikasjoner for tjenestene som ytes til innbyggerne. Derfor er det relevant å se nærmere på det boligsosiale arbeidet ved å se på hvordan saksbehandlere praktiserer tildelingskriteringer for boligsosiale virkemidler og hvilket handlingsrom saksbehandlerne har i dette arbeidet. Det er aktuelt å se på hvilke utfordringer og dilemma de kan oppleve i dette arbeidet og hvilke implikasjoner forskjellig praksis kan ha for vanskeligstilte i ulike kommuner.

Den nasjonale strategien har overordnet mål om at alle skal bo trygt og godt (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020). Derfor er det relevant å stille spørsmål om hvordan dette operasjonaliseres i praksis. Vi leser i media at det i dagens boligmarked er stadig høyere priser både på leie- og eiermarkedet, og at terskelen for å komme inn på boligmarkedet økes, også for personer med lønn rundt medianinntekten (Jarstad, 2022) (Bakken, 2022). Vassenden et al. (2012) omtaler denne gruppen som «de deklasserte», og som opplever seg degradert på boligmarkedet og opplever tap av

sosial status. De kommer seg ikke seg inn på eiermarkedet, men er ikke vanskeligstilte nok til å omfattes av kommunenes ordninger med boliger for vanskeligstilte eller i målgruppen for startlån. Opplever saksbehandlerne at disse gruppene søker om hjelp? Hva vil det si å bo trygt og godt - hvordan defineres dette av saksbehandlerne? Er den sosiale boligpolitikken god nok? Hvilke utfordringer og dilemmaer opplever de ansatte i arbeidet med de boligsosiale virkemidlene?

1.2 Hvem er de vanskeligstilte på boligmarkedet

I denne studien benyttes den formelle definisjonen som benyttes i den nasjonale strategien «Alle trenger et trygt hjem»:

Vanskeligstilte på boligmarkedet er dem som ikke selv er i stand til å skaffe seg eller beholde en egnet bolig, og som befinner seg i en eller flere av følgende situasjoner:

Er uten bolig

Står i fare for å miste boligen sin

Bor i uegnet bolig eller bomiljø

(Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020, s. 5).

I samme rapport presiseres det at de vanskeligstilte på boligmarkedet er et begrep som brukes om familier og personer som sliter med å dekke sine boligbehov og er derfor ikke er en bestemt gruppe i samfunnet. Det understrekes også at mange har ulike typer oppfølgingstjenester fra øvrig hjelpeapparat og trenger bistand for å klare å mestre et boforhold (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020).

Imidlertid vil praksis og operasjonalisering av begrepet skje i kommunene som utøvere av det boligsosiale arbeidet. Hvem som omfattes av begrepet «vanskeligstilte på boligmarkedet» vil være mulig å analysere ved å undersøke regler og praksis for tildeling av boligsosiale virkemidler, som for eksempel kommunale boliger og startlån, da disse er gode kilder for definisjoner av hvem som er vanskeligstilte på boligmarkedet (Solstad et al., 2021, s. 82).

Jeg har derfor undersøkt retningslinjer for tildeling av kommunale boliger i de to kommunene informantene arbeidet i. De forholder seg i hovedsak til den nasjonale definisjonen, men felles for begge kommunene er at de i tillegg har krav om botid i kommunen og at det er presisert at økonomi alene ikke er et kriterium for å få kommunal bolig. Det vil innebære at søkeren i tillegg må ha andre utfordringer av enten sosial eller helsemessig karakter for å bli vurdert som vanskeligstilt boligsøker av kommunen. De som da «kun» har lavinntekt eller andre økonomiske utfordringer vil følgelig ikke omfattes av ordningen og vil være henvist til det private boligmarkedet. I 2014 kom det også en forskriftendring i startlånsforskriften som innebar en klar prioritering av personer med langvarige etableringsproblemer på boligmarkedet, og førstegangsetablerere eller personer som har anledning til å spare eller på sikt oppnå boligeierskapet ved vanlige boliglån, ikke lenger omfattes av ordningen (Sørvoll, 2018, s. 56). Sørvoll (2018) påpeker også at de boligsosiale virkemidlene påvirker andre enn mottakerne og at eksempelvis bygging av kommunale boliger og tildeling av startlån kan påvirke det generelle prisnivået og boligvolumet i det lokale boligmarkedet. På denne måten vil virkemidlene kunne påvirke etableringsmulighetene særlig for de lavinntektsgruppene som ikke tilfredsstiller tildelingskriterier for kommunale boliger eller startlån (Sørvoll, 2018, s. 48). Ettersom det boligsosiale arbeidet operasjonaliseres i kommune er det derfor relevant å undersøke hvilke utfordringer og dilemmaer som bakkebyråkratene i boligsosiale tjenester i kommunene opplever i sin arbeidshverdag. Jeg har på denne bakgrunn formulert problemstillingen i neste avsnitt.

1.3 Problemstilling

Problemstillingen som søkes belyst i denne studien er som følger:

Hvordan opplever de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken?

Problemstillingen skal belyses med følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan prioriterer de ansatte i arbeidet med tildeling og oppfølging av kommunale boforhold?
2. Hvilke dilemmaer og utfordringer opplever de ansatte i boligsosialt arbeid?

1.4 Avgrensing

Kommunale boliger, Husbankens låne- og tilskuddsordninger og bostøtte er de individrettede boligsosiale virkemidlene som tilbys vanskeligstilte boligsøkere. Husbankens låne- og tilskuddsordninger og bostøtte er statlige virkemidler som forvaltes av kommunene til innbyggerne. Startlån er et boligsosialt virkemiddel der kommunen søker lån av Husbanken for videre utlån til enkeltpersoner. Målgruppen for startlån er personer med langvarige boligfinansieringsproblemer. Kommunale boliger er boliger som eies av kommunene. Kommunene kan imidlertid søke om lån og tilskudd fra Husbanken til å fremskaffe kommunale boliger (Husbanken, 2023).

Det er praksis i forhold til prioritering av kommunale gjennomgangsboliger som omfattes av denne studien. Imidlertid arbeidet flere av informantene også med startlån. Det var derfor hensiktsmessig å ikke ekskludere mulige svar som gjaldt startlån i intervjuene da disse kunne være relevant for problemstillingen. Av hensyn til prosjektets kvalitet og gjennomførbarhet er studien avgrenset og omfatter ikke Husbankens bostøtte eller Husbankens tilskuddsordninger.

1.5 Studiens kontekst – boligmarkedet og boligpolitikken

Boligmarkedet og boligpolitikken i Norge utgjør konteksten for denne studien. Det å skaffe seg bolig i velferdsstaten Norge er i hovedsak et personlig ansvar til tross for at bolig er ansett som et velferdsgode (Solstad et al., 2021, s. 14). Eierlinjen står sterkt i den norske boligpolitikken og den er godt understøttet av skattepolitikken ved at det å eie bolig er mer lønnsomt enn å leie bolig, og leiemarkedet er derfor marginalt (Solstad et al., 2021, s. 14). Norge skiller seg ut ved at den norske boligpolitikken, sammenlignet med andre sosialdemokratiske stater, er overlatt til markedet og noen vil derfor si at den er veldig liberal (Vassenden et al., 2012, s. 3).

Boligpolitikken har utviklet seg i Norge siden 1980- tallet. Boligpolitikken kan tidligere synes å ha hatt et mer universalistisk preg da den i etterkrigstiden fokuserte på å legge til rette for boligforsyning og politikken var mer rettet mot å skaffe den generelle

befolkningen et sted å bo (Solstad et al., 2021, s. 14). Utviklingen har imidlertid gått i retning av at den sosiale boligpolitikken stadig innrettes mot vanskeligstilte på boligmarkedet og er dermed blitt mer behovsprøvd. Dette omtales som den «boligsosiale vendingen» (Solstad et al., 2021, s. 15). Normalisering og integrering har stått sterkt og utgjør i dag grunnleggende prinsipper i norsk helse- og sosialpolitikk og en rekke reformer, blant annet HVPU-reformen og Samhandlingsreformen, har medført at kommunene er tilført flere oppgaver (Solstad et al., 2021, s. 15). Kjernen i disse reformene var at innbyggerne ikke lenger skulle få hjelp i institusjon, men bo og motta tjenester i hjemkommunene.

Nordmenn flest bor godt og har god boligstandard (Solstad et al., 2021, s. 50). Imidlertid bidrar boligpolitikken til at det å leie bolig over lengre tid knyttes til store sosiale skillelinjer og marginalisering (Solstad et al., 2021, s. 53). Leiemarkedet i Norge er lite, og det er få profesjonelle utleiere og de som har dårlig økonomi vil ha begrensede muligheter for å kunne velge hvordan og hvor de skal bo (Solstad et al., 2021, s.53-55). Det pekes på at barnefamilier som har lav inntekt, er uten arbeid og har mange barn, vil være særlig utsatt for marginalisering og kan være ekstra utsatt for et useriøst privat leiemarked hvor de kan oppleve diskriminering og uforutsigbarhet i forhold til kontraktsforhold og lengde på husleiekontrakter, noe som kan bidra til hyppigere flyttinger.

Den sosiale boligpolitikken som føres til enhver tid har implikasjoner for bakkebyråkratenes arbeid. I 2014 kom den nasjonale strategien i «Bolig for velferd 2014-2020» med fokus på en avgrenset boligpolitikk der boligen anses som grunnleggende for å øke måloppnåelsen for andre politikkområder som gjelder utdanning, familieliv, arbeidsliv og helse (Solstad et al., 2021, s. 15). Strategien vektla blant annet ulike ambisjoner som å bosette personer med rusutfordringer og vektla forsterket innsats overfor barnefamilier og unge (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Strategien «Alle trenger et trygt hjem» kom i 2021 og er gjeldene strategi som inneholder fire målområder hvorav to av disse er særlig relevante som kontekst for denne studien (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020). Det første er at flere skal kunne eie bolig og regjeringen ønsker å hjelpe flere til å eie da eierpotensialet i befolkningen er stort. Det påpekes at flere som har faste trygder og ytelser kan hjelpes ut i eiermarkedet ved hjelp av det boligsosiale virkemiddelet startlån. Det andre er at leie skal være et trygt

alternativ og regjeringen vil blant annet vurdere lengre minstetid i husleiekontrakter og at det skal legges til rette for egnede botilbud og større mangfold av tjeneste- og botilbud til personer med rusproblemer og psykiske lidelser (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020).

Kommunens arbeid i utførelse av den nasjonale boligpolitikken omtales som boligsosialt arbeid. Boligsosialt arbeid defineres som det «å skaffe boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet og bidra til å styrke den enkeltes mulighet til å mestre boforholdet» (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2014). Kommunale boliger anses som grunnsteinen i det boligsosiale arbeidet (Solstad et al., 2021, s. 32). Lov forankringen er imidlertid svakere enn på andre velferdsområder som helse, utdanning og arbeid/trygd. Kommunene er pålagt boligsosiale oppgaver blant annet i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, men det er ikke gitt rettigheter til innbyggerne i form av rettskrav på bolig (helse- og omsorgstjenesteloven, 2011). Praksis er at kommunene utarbeider egne lokale retningslinjer for tildeling av kommunal bolig og startlån. Kommunene står overfor vanskelige avveininger på dette området da mange kommuner må manøvrere i en realitet med generell boligknapphet, ventelister og mangel på boliger som er egnet til ulike grupper (Sørvoll, 2018, s. 54).

KAPITTEL 2

2.0 TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI

I denne studien benyttes tidligere forskning som identifiserer og belyser ulike utfordringer og dilemmaer i det boligsosiale arbeidet som er relevant og kan belyse problemstillingen «*Hvordan opplever de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken?*».

I avsnitt 2.1 om tidligere forskning vil denne forskningen presenteres nærmere. For å belyse problemstillingen benyttes Lipsky (2010) sin teori som analytisk linse i drøftingen av dilemmaene bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid opplever når de yter boligsosiale tjenester. Teorien blir kort presentert i avsnitt 2.2.

2.1.Tidligere forskning

I rapporten «Man må ha en plass å bo» identifiserer Vassenden, Lie og Skoland (2012) interessante dilemmaer som er relevant for å belyse problemstillingen. I rapporten studeres de vanskeligstilte i boligmarkedet i Oslo og Stavanger og hvordan deres boligsituasjon og deres sosiale velferd henger sammen. De har studert hva boligsituasjonen har å si for opplevelse av stigma, medborgerskap og identitetsdannelse. Verdier knyttet til å ha et trygt og godt hjem var trygghet, frihet, tilhørighet, økonomi og verdighet. Boligeierskap aktualiserte disse verdiene i stor grad. Gjennom å være vanskeligstilt på boligmarkedet antas det at gjennom fraværet av disse verdiene var mulig å artikulere bedre hva disse verdiene faktisk betyr (Vassenden et al., 2012, s. 9). Verdier som tilhørighet og trygghet ligger til grunn for tilpasning til og i den boligsituasjonen de vanskeligstilte har. De fant at de aller fleste mente at det var gjennom boligeierskapet at en kan nå målet om «det gode liv». Utfordringene gruppene i studien opplevde i tillegg til det rent økonomiske, var knyttet til at det er vanskelig å få innpass når en har synlig annerledeshet, slik som for eksempel hudfarge,

språkferdigheter, synlig rushistorie, mange barn og kommunal garanti. Det oppleves også vanskelig å finne store nok boliger til en pris de har anledning å betale, i tillegg til at en ikke har forutsigbarhet og trygghet i boligsituasjonen (Vassenden et al., 2012, s. 70). I tillegg kan selve boligsituasjonen oppleves som en annerledeshet eller et stigma for de som ikke når opp til idealet om boligeierskap (Vassenden et al., 2012, s. 103).

Forskerne fant også at de vanskeligstilte sin tilgang til boliger var boliger med dårligere bokvalitet og bomiljø. For eksempel for rusavhengige som forsøker å holde seg rusfrie og som blir bosatt tett på andre rusavhengige og for barnefamilier som blir bosatt i bomiljøer som preges av uro og utrygghet (Vassenden et al., 2012, s. v).

Deltakerne i studien, med unntak de deklasserte, skilte seg på mange måter ut fra majoritetsbefolkningen ved karakteristikk som at de gjerne har en annen hudfarge enn hvit, språkutfordringer, barnerike familier, eller med bakgrunn som rusavhengige eller utfordringer knyttet til psykisk uhelse (Vassenden et al., 2012, s. v). I tillegg er det et interessant funn at desto større utfordringer de har, og desto mer synlig eller gjenkjennende den stigmatiserende karakteristikken eller deres utfordringer er, desto større blir eksklusjonen fra det private markedet. Dette gjelder også i forhold til de som faktisk klarer å komme seg inn på dette markedet, da boforholdene deres preges av mangel på trygghet, tilhørighet og frihet da mange flytter ofte. Særlig når det gjelder flyktninger kan en se tendenser til at de nærmest lever i en urban nomadetilværelse der de stadig er på flyttefot og risikerer å ikke kunne sørge for en trygg barndom for sine barn (Vassenden et al., 2012, s. v).

Et særlig interessant funn var at et velferdsmessig dilemma kan oppstå som konsekvens av få ressurser i den kommunale leiesektoren og at det stilles større krav til gjennomgang i den kommunale boligsektoren. Ved at det praktiseres en streng behovsprøving kan dette bidra til at det utvikles tilpasningsstrategier der noen vanskeligstilte holder inntekten sin lav for å få fortsatt bo i kommunal bolig, og hvor dette forhindrer dem i å komme seg ut på arbeidsmarkedet (Vassenden et al., 2012, s. vi). Tilpasninger til å få fortsette å leie kommunal bolig ser ut til å særlig gjelde for flyktninger. De holder inntekten lav, fremhever diagnoser de ellers ikke ville ha gjort, og på grunn av diskrimineringen og midlertidigheten i leiemarkedet ser de på kommunal bolig som et mer akseptabelt alternativ, og at dette bidrar til å gi en relativ trygghet og tilhørighet for barna ved at de får beholde sitt nettverk og nærmiljø

(Vassenden et al., 2012, s. vi). Forskerne er bekymret over at det i handlingsrommet mellom strukturelle egenskaper ved det private leiemarkedet og den strengt behovsprøvde kommunale boligsektoren med fokus på gjennomstrømming, skaper en fare for at mestringsstrategiene kan bli dysfunksjonelle og utgjøre en fattigdomsfelle når en opplever at muligheten til å bedre sin situasjon på boligmarkedet er liten og avstanden til boligeierskapet for stort (Vassenden et al., 2012, s. 82-83). Man kan da si at det kan oppstå et trykghetsdilemma.

Et veldig interessant funn var at Vassenden, Lie og Skoland (2012) identifiserte en gruppe de omtaler som «den deklasserte». Det som kjennetegner denne gruppen fra de andre er at deres nettverk av venner og familie i stor grad er boligeiere. De sammenligner seg derfor med disse hvor normen er at man eier sin egen bolig. «De deklasserte» har av ulike grunner som økonomi, betalingsanmerkninger og gjeld, eller befinner seg i sårbare overganger i livet, der de ikke har mulighet til å få lån til å kjøpe seg bolig, men faller også utenfor de boligsosiale ordningene som startlån og kommunal bolig eller bostøtte fordi de vil ha for god økonomi til å kvalifisere for disse. Det som også skiller denne gruppen ut fra de andre er at de ikke bærer noen synlige stigma, slik som synlige minoriteter eller rusavhengige gjerne har. De er «hvite» majoritetsnordmenn og deres velferds- eller boligproblemer er ikke åpenbare for omverdenen. Mange av disse vil gjerne ikke identifisere seg med det å bo i en kommunal bolig og har gjerne derfor heller ikke vurdert å søke om dette (Vassenden et al., 2012, s. 35). Ved å falle utenfor boligeiermarkedet og dermed være henvist til det private leiemarkedet, vil noen oppleve seg degradert og gjerne opplever tap av sosial status (Vassenden et al., 2012, s. vi). Det vil kunne skape utfordringer på sikt dersom denne utstøtingen fortsetter og denne gruppen øker i omfang og skaper enda sterke konkurranse i et allerede flyktig leiemarked som igjen kan skyve ut de som i dag allerede sliter med å komme inn i leiemarkedet (Vassenden et al., 2012, s. 107). Dette vil paradoksalt nok kunne gi enda mer press på den kommunale boligsektoren ved at flere vil søke seg til denne og det vil bli enda viktigere å få og beholde en kommunal bolig (Vassenden et al., 2012, s. 107).

Vassenden, Lie og Skoland (2012) konkluderer med at norsk boligpolitikk bidrar til sosial eksklusjon og sosial differensiering i de to byene de studerte. Faktorene som bidrog til dette, var at boligeierskap er uopnåelig for mange grupper på grunn av boligmangel og stigene boligpriser. Det private leiemarkedet er for svakere grupper

preget av midlertidighet og eksklusjon for grupper som ikke har etnisk norsk bakgrunn, språkutfordringer, barnerike familier eller andre personer med synlige karakteristikk eller stigma slik som bakgrunn som rusavhengig eller økonomiske utfordringer. I tillegg er den kommunale boligsektoren residualisert og stigmatisert, delvis på grunn av økt behovsprøving av tjenesten (Vassenden et al., 2012, s. vii). Det trekkes frem som et interessant utviklingstrekk at det i boligpolitikken og boligforvaltningen i økende grad tenkes at kommunale boliger er et midlertidig tilbud, og at tanken er at de fleste skal motiveres til å bli boligeiere (Vassenden et al., 2012, s. 74). Noe av den økende etterspørselen etter kommunale boliger og fokus på gjennomstrømming av kommunale boliger tilskrives også forskjellige helsereformer (Vassenden et al., 2012, s. 75). Forskerne foreslår at det er grunn å se på behovet for endringer i boligpolitikken og se på behovet for å fremskaffe flere kommunale boliger til grupper som er avskåret fra boligeiermarkedet og leiemarkedet. I tillegg er det viktig at kommunale boliger så langt som mulig er integrert i ordinære nabolag og at det er behov for en større privat og profesjonell leiesektor som er organisert på en måte som gir mer trygghet for leietakerne (Vassenden et al., 2012, s. vii).

Andre som også har sett på ulike dilemma er Anddal (2022) som kritiserer strategien «Alle trenger et trygt hjem» og alle skal bo trygt og godt for å være en tidløs floskel som har gitt navn til regjeringens boligsosiale strategi. Anddal (2022) etterlyser en norsk definisjon på begrepet trygg og god bolig og anfører at dette ikke er blitt definert per i dag. Det vises til FNs bærekraftsmål og at retten til en adekvat bolig innebærer at en selv skal få velge hvor en skal bo, at du skal ha overkommelig avstand til stedet en arbeider i tillegg til overkommelige bokostnader og botrygghet for leietakere og påpeker at dette ikke er reelle muligheter i Norge i dag.

Sørvoll og Hansen (2021) kritiserer også strategien «Alle trenger et trygt hjem». Kritikken går ut på at strategien neglisjerer noen av det boligsosiale arbeidets største utfordringer som er grunnleggende problemstillinger knyttet til den boligsosiale eierskapspolitikken og den kommunale boligsektoren, samt om strategien inneholder de nødvendige virkemidlene, perspektivene og økonomiske musklene som er nødvendig for å realisere strategiens ambisjoner (Sørvoll & Hansen, 2021, s. 146). De hevder at den boligsosiale eierskapspolitikken som strategien representerer har noen prinsipielle fordelingspolitiske aspekter som er verdt å diskutere. Sørvoll og Hansen (2021) påpeker at det er et paradoks at personer med langvarige etableringsutfordringer, for eksempel

de uføretrygdede eller de som er i lavtlønnsyrker, begunstiges med startlån i en situasjon der mange personer med vanlige lønnsinntekter sliter med å få lånefinansiering til å eie bolig i storbyene som følge av høye boligpriser og boliglånsforskriftens krav til egenkapital (Sørvoll & Hansen, 2021, s. 149). Muligheten for førstegangsetablerere ble tatt bort etter en endring i startlånsforskriften i 2014, og fordi unge som ikke har det som Sørvoll og Hansen (2021) omtaler som «gullkort i foreldrebanken», underforstått tilgang til kapital, heller ikke har en sterk posisjon på boligmarkedet i storbyene. De påpeker at strategien ikke inneholder et prinsipielt forsvar av prioritering mellom grupper, foruten barnefamilier med lave inntekter. I storbyene medfører også høye boligpriser at det ikke er alle som har anledning å kjøpe egen bolig i områder der en ønsker å bo. Sørvoll og Hansen (2021) påpeker videre at det derfor er mange som også må forholde seg til leiemarkedet over tid som følge av dette og påpeker at de vanskeligstilte på boligmarkedet er overrepresentert på denne delen av boligmarkedet. Ettersom strategien vektlegger at leie skal være et trygt alternativ til å eie bolig er det argumenter for å øke minstetiden på leiekontrakter for å øke bostabiliteten for utsatte husholdninger. Imidlertid kan en slik økning medføre at utleiere blir desto mer selektive når de velger leietakere, og dette kan da ramme de familiene som allerede opplever utfordringer med å finne seg en god utleiebolig (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020).

Sørvoll og Hansen (2021) påpeker at det synes å være et klart behov å tilrettelegge for mer bostabilitet og bedre vilkår på leiemarkedet uavhengig av hva som blir konklusjonen på utredning om økt minstetid på leiekontrakter. Sørvoll og Hansen (2021) kritiserer at strategien i liten grad diskuterer den kommunale boligsektorens utfordringer i storbyene. I en velferdsstat som Norge anføres det at den kommunale boligsektoren er blant de mest behovsprøvde og markedsorienterte boligsosiale tilbud i Europa og at dette har konsekvenser for egenskaper ved kommunale bomiljøer og opplevelse av bostabilitet. De bruker Oslo som eksempel og at kjennetegn ved den kommunale boligsektoren er at den er liten da den utgjør under 4% av den totale boligmassen, at den forvaltes med streng behovsprøving for å prioritere mellom de mest vanskeligstilte boligsøkerne, korte husleieavtaler som bidrar til svak formell botrygghet, husleie på markedsnivå og kommunal bostøtte til de mest økonomisk vanskeligstilte husstandene i tillegg til en forretningsmessig administrasjon (Sørvoll & Hansen, 2021, s. 151). Videre påpeker de at en av de største utfordringene for den kommunale

boligsektoren er at de skal bosette ulike grupper av vanskeligstilte som har svært forskjellige behov og at grupper med sammensatte behov som før reformer som HVPU-reformen og samhandlingsreformen, ble ivaretatt av ulike institusjoner nå skal ivaretas av tjenester og botilbud hos kommunene (Sørvoll & Hansen, 2021, s. 152). Dette kan være grupper med sammensatte utfordringer knyttet til psykisk og fysisk helse, rus eller alderdom.

Sørvoll og Hansen (2021) kritiserer også at strategien ikke nærmere omtaler konkrete virkemidler og ressurser slik at kommunene blir satt i stand til å ivareta sitt ansvar for å sikre en trygg bosituasjon og gode levekår for innbyggere med store helseproblemer og som ofte har store utfordringer også på andre områder i livet. De påpeker at boligtilbudene til mennesker med psykiske lidelser og rusutfordringer illustrerer mange av utfordringene i boligsosialt arbeid. Sørvoll og Hansen (2021) anfører at til tross for at boligsosiale arbeidet har blitt etablert som eget fagområde de siste årene, er mange av utfordringene som fagområdet har i realiteten er et uttrykk for et behov på andre tjenesteområder. Bolig er grunnleggende for alle, men i tilfellet for mennesker med psykiske lidelser og rusutfordringer er det også andre forhold som har betydning for om de har et trygt hjem eller ikke. Det påpekes at det har vært en utvikling med komplementerende innsatser og samarbeid mellom det kommunale psykiske helse- og rusarbeidet og spesialisthelsetjenesten, men at disse innsatsene ofte ikke treffer den mest vanskeligstilte gruppen (Sørvoll & Hansen, 2021, s. 153). Dette er derfor svært relevant for min studie. Sørvoll og Hansen (2021) kritiserer den nye strategien for å ikke tematisere dette mer inngående og hevder at det boligsosiale arbeidet i kommunene blir adressert for utfordringer som ikke alene kan løses gjennom gode boligtilbud.

Sørvoll og Johannesen (2020) diskuterer også relevante dilemmaer og utfordringer i den kommunale boligsektoren i Oslo. De har identifisert kjennetegn ved den kommunale boligsektoren i hovedstaden og mener at disse illustrerer at kommunale boliger i Oslo er en begrenset ressurs som er forbeholdt de mest vanskeligstilte på boligmarkedet. Den kommunale boligsektoren kjennetegnes av en strengt behovsprøvd tildeling av boliger, tidsbestemte leiekontrakter, markedsbasert husleie og en forretningsmessig utleieforvaltning som i teorien vil skyve ut boligsøkere som er mer bedre stilte og på denne måten lage plass til enda mer vanskeligstilte leieboere. Sørvoll og Johannesen (2020) påpeker at det kan argumenteres for at problemområder som er blitt diskutert de senere år, slik som manglende bostabilitet, bostedssegregasjon, bomiljø og gjengs leie

er resultat av motsetninger som er skapt av den kommunale boligsektoren selv, da det at den kommunale boligsektoren er forbeholdt de mest vanskeligstilte vil dette ha konsekvenser for bo stabiliteten, bostedssegregasjonen, bomiljøene og for mulighetene til å opprettholde et husleienivå som er markedsbasert.

Sørvoll og Johannesen (2020) identifiserer de største dilemmaene og utfordringene til å være bostabilitet versus sirkulasjon, husleieprinsipper og kommunal bostøtte, og spredning versus konsentrasjon. Når det gjelder bostabilitet versus sirkulasjon påpeker forskerne at det i internasjonal forskning ofte fremheves at bostabilitet har gunstige effekter både på individ- og samfunnsnivå, særlig for den yngre befolkningen. Det vises da til at en får bedre skoleresultater og mental helse dersom en har bo stabilitet i denne fasen av livet. Ifølge Sørvoll og Johannesen (2020) skulle dette isolert sett tale for at bostabilitet tillegges betydelig vekt i utforming av regler for sosiale utleiesektorer. Forskerne påpeker at dette imidlertid verdsettes lavt i Oslo ved at det benyttes tidsbestemte husleiekontrakter og regelmessig behovsprøving når husleiekontraktene utgår. Fra et kommunalt perspektiv kan imidlertid streng behovsprøving og tidsbestemte kontrakter være et verktøy for å sikre nødvendig sirkulasjon i boligmassen dersom en har en situasjon hvor kommunale boliger er et knapphetsgode og en har behov for at de som er minst vanskeligstilte flytter for å gi plass til de boligsøkerne som er enda mer vanskeligstilte. Et dilemma i dette er at selv om en viss gjennomgang i de kommunale boligene er nødvendig vil en også samtidig kunne tappe de kommunale bomiljøene for viktige menneskelige ressurser (Sørvoll & Johannesen, 2020, s. 2). Det vil kunne ha negative konsekvenser for de kommunale bomiljøene ved at kommunale leietakere som har relativ høy sosial, økonomisk og kulturell kapital systematisk fraflytter den kommunale boligsektoren.

Andre som har sett på bostabilitet versus gjennomstrømming er Elvegård og Svendsen (2017) som i sin studie fant at det er forskjell mellom de uttalte målene om gjennomstrømming i kommunene og praksis. De fant at til tross for at flere kommuner hadde strategier eller drev målrettet arbeid for å skape gjennomstrømming i boligmassen, så beskrev flere informanter praksis som oftere mer pragmatisk, hvilket innebar at det skulle store endringer til i livssituasjon for å ikke få bo lengre, og at det ble tatt individuelle hensyn. Elvegård og Svendsen (2017) anbefaler at en legger til rette for at husleiekontrakter differensieres i større grad og at en har mulighet til å gi ulike lengde på husleiekontrakter etter individuelle vurderinger.

Elvegård og Michelsen (2015) som har studert trygghet for barn og unge i kommunale boliger i Bergen kommune påpeker dilemmaet i den kommunale sektoren når det gjelder å prioritere ulike målgrupper som barnefamilier og rusmisbrukere til samme bomiljø og at disse prioriteringene alltid vil være vanskelige. De anbefaler kommunen av hensynet til barnets beste å segregere de tyngste rusmisbrukerne, samtidig som de understreker at det må gjøres individuelle vurderinger hva angår bosetting av personer med tidligere rusutfordringer. Videre kommer de ellers frem til at Bergen ikke skiller seg ut blant storbyene når det gjelder tilrettelegging av bomiljø og trygghet for barn og unge, og understreker at spesielt de store byene har mange av de samme utfordringene (Elvegård & Michelsen, 2015).

2.2 Teori - Bakkebyråkraten

Bakkebyråkratene jobber mellom myndighetene og brukerne av velferdstjenestene og arbeidet deres er kjennetegnet av store arbeidsmengder, manglende ressurser og arbeidet er preget av motstridende og tvetydige mål, samtidig som de skal bruke skjønn i sine vurderinger (Lipsky, 2010). Bakkebyråkratene utvikler mestringsstrategier som blir en del av kulturen i organisasjonen (Lipsky, 2010).

De ansatte i boligjenester kan ses som bakkebyråkrater og portvoktere som forvalter et velferdsgode som kommunale boliger (Vassenden et al., 2012, s. 74). Kommunale boliger er et knapphetsgode og ansatte i boligjenester skal til enhver tid sørge for å hjelpe de som er aller mest vanskeligstilt på boligmarkedet (Vassenden et al., 2012, s. 74). Hvem som vurderes som vanskeligstilt på boligmarkedet vil bero på en nærmere faglig vurdering av den enkelte søkers boligsituasjon og den sosiale situasjonen i lys av kommunens retningslinjer for kommunale boliger. Etersom bolig er fundamentalt i menneskers liv og et grunnleggende behov er det viktig å se på bakkebyråkratenes arbeid i konteksten de arbeider i. Lipsky (2010) sitt rammeverk fremstår treffende som analytisk linse i denne studien da det er mulig at bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid står i en skvis i arbeidet med boligsosiale virkemidler gitt konteksten med det utfordrende boligmarkedet og den behovsprøvde sosiale boligpolitikken. Med utgangspunkt i Lipsky (2010) sin teori er det derfor relevant å stille spørsmål som kan

belyse hvilke dilemmaer og hvilke tvetydigheter de ansatte står i, og som gjerne identifiserer hvilke mestringsstrategier de bruker i arbeidet. Hvorvidt disse mestringsstrategiene er blitt en del av organisasjonskulturen omhandles imidlertid ikke i denne studien. Det som er interessant i denne studien er hvordan dette utspiller seg på ansatt-nivå. Utøvelse av skjønn som eget konsept belyses heller ikke nærmere i denne studien.

KAPITTEL 3

3.0 Metode

I dette kapitlet skal jeg presentere valg av metode, hvordan jeg har gått frem for å velge ut og rekruttere informanter og samlet inn data. Videre vil jeg presentere valg av analyse og beskrive analyseprosessen. Til slutt vil jeg redegjøre for studiens validitet og reliabilitet og forskningsetiske vurderinger.

3.1 Kvalitativ metode

I kvalitativ forskning søker en etter en forståelse av sosiale fenomener og dette skjer gjennom nær kontakt med deltakere i felten. Datainnsamlingen skjer ved intervju, observasjon eller ved analyser av visuelle tekster (Thagaard, 2018, s. 15). I denne studien er det lagt grunn et fenomenologisk vitenskapelig ståsted da oppmerksomheten rettes mot verden slik den erfares for subjektet (Thornquist, 2018, s. 101). I studien er det benyttet kvalitativ metode da målet har vært å få kunnskap om hvordan de ansatte opplever sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken.

3.2 Utvalg og rekruttering

I kvalitative studier kjennetegnes ofte utvalget av et begrenset utvalg personer. Det er derfor viktig å anvende en utvelgelsesprosess som er hensiktsmessig for problemstillingen slik at analysen kan gi en forståelse av de fenomenene som studeres (Thagaard, 2018, s.54). I denne studien er det benyttet strategisk utvelgning av informanter. Ved strategisk utvelgning velger en systematisk personer som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 54). Prosessen startet ved at jeg tok kontakt med personer i to kommuner for å rekruttere informanter som jobber med saksbehandling av boligsosiale virkemidler og informerte om mitt forskningsprosjekt og forespurte om de ønsket å delta. Informasjonsskrivet ble utlevert på epost eller papir. Det ble planlagt å intervjuer til sammen fire saksbehandlere etter en drøfting med veileder om hvor mange informanter som var tilstrekkelig for å belyse problemstillingen. Gjennom mitt arbeid

har jeg kontakter i fagfeltet og disse er benyttet for å komme i posisjon til å rekruttere informanter. Dette kan ses på som tilgjengelighetsutvalg og utvalget er strategisk fordi deltakerne har egenskaper som er relevante for problemstillingen og fordi disse er tilgjengelige for forskeren (Thagaard, 2018, s.56). Mulige informanter ble kontaktet per telefon og den ene rekrutterte deretter informanter blant sine kollegaer. Deretter fulgte jeg opp via epost og sms. Samtlige intervjuer var først avtalt i månedsskiftet februar/mars, men på grunn av fravær hos noen av informantene ble noen av avtalene utsatt. Informantene tok deretter selv kontakt med meg for å avtale tid.

3.3 Datainnsamling

Datainnsamlingen foregikk ved å intervju fire saksbehandlere som jobber med tildeling av boligsosiale virkemidler i to kommuner og jeg fikk på denne måten tak i deres opplevelser og praksiserfaringer. Intervjuene ble planlagt med en delvis strukturert tilnærming. Dette innebar at temaene er fastsatt på forhånd, men rekkefølgen av disse kunne bestemmes underveis i intervjuet (Thagaard, 2018, s. 91). Jeg utarbeidet en intervjuguide som utgangspunkt for intervjuene (se vedlegg). Jeg startet intervjuene med å presentere prosjektet, gikk gjennom temaene og åpnet for spørsmål. Deretter begynte jeg på intervjuguiden og fulgte med på intervjupersonens fortelling for så å tilpasse spørsmålene til intervjupersonen underveis. På denne måten kan en fange opp temaer som ikke var planlagt i forkant (Thagaard, 2018, s.91). I noen av intervjuene kom temaene naturlig frem og det var ikke nødvendig å stille alle spørsmålene i intervjuguiden, men noen spørsmål stilte jeg likevel til slutt for å sjekke ut om det var mulig å få utdypet noe av det som allerede var fortalt, eller om det var noe som ikke var kommet frem. Ved å stille disse spørsmålene opplevde jeg at jeg også kom til et såkalt «metningspunkt» i alle intervjuene. Thagaard (2018) beskriver «metningspunktet» når kvalitative studier av flere personer eller enheter ikke synes å gi ytterligere forståelse av de fenomenene som studeres. Dersom vi når metningspunktet kan vi betrakte utvalget tilstrekkelig stort for å belyse problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 59).

Det ble satt av inntil 1,5 time til hvert intervju. Intervjuene varte fra 38 minutter til i overkant av 1 time og 30 minutter og ble utført i februar og mars. Informantene fikk også velge tidspunkt og sted for intervjuene. Samtlige informanter ønsket at jeg møtte på deres arbeidsplass og de fikk derfor velge egnede lokaler hvor intervjuene skulle

foregå. Informantene var veldig positive til prosjektet da flere uttalte at de synes det var et spennende prosjekt og at de ønsket å bidra ved å la seg intervju. Lydopptak ble tatt med diktafon og jeg informerte om når lydopptaket startet og ble avsluttet. Jeg testet også først om lyd kvaliteten på opptakene var god nok. Informantene delte av sine erfaringer, men samtlige tok forbehold underveis at de ikke ville bli gjenkjent når de nevnte arbeidsplassen eller kommunen sitt navn. Informantene ble forsikret om at de ville bli anonymisert og at navn på arbeidsplassen eller kommunen ikke ville bli tatt med i oppgaven min. Det som jeg merket meg, var at informantene snakket til dels enda friere etter at lydopptaket var avsluttet og hadde ønske om å dele og drøfte faglige erfaringer. En av informantene uttrykte at det var veldig kjekt å bli intervjuet, og på samtlige kunne det virke som om de gjerne ble tryggere mot slutten, at de gjerne ble litt «varme i trøya» etter vi hadde snakket en stund. Dette kan imidlertid tale for at jeg kan ha gått glipp av noen interessante opplysninger i selve intervjuene. Imidlertid har jeg vurdert at dataene fra intervjuene i stor grad har belyst problemstillingen og at det foreligger et godt datagrunnlag i forhold til valgt teori og aktuell forskning.

3.4 Søkeord

Jeg har søkt på tidligere forskning i Oria og på Husbanken.no og funnet frem til litteratur er relevant i forhold til min problemstilling. Jeg har brukt søkeord som tildeling kommunale boliger, alle trenger et trygt hjem, kommunale boliger, vanskeligstilte boligsøkere, bostabilitet, samt gjort søk i Tidsskrift for boligforskning.

3.5 Analyse

Analyseprosessen startet allerede når jeg utførte intervjuene. Jeg reflekterte mye etter hvert intervju og noterte meg tanker jeg fikk underveis i prosessen og tok med meg erfaringer til de neste intervjuene. Jeg ble overrasket over hvor tidkrevende det var å transkribere og hvor mye data intervjuene egentlig inneholdt. I dette avsnittet skal jeg gjøre kort rede for tematisk analyse og deretter beskrive hvordan jeg har utført tematisk analyse i 6 faser. I tillegg skal jeg redegjøre for hvordan prosjektets validitet og reliabilitet er ivaretatt, samt redegjøre for forskningsetiske vurderinger.

3.5.1 Tematisk analyse

Det finnes ulike analytiske tilnæringer i kvalitativ metode. Blant disse er temaanalyse, kontekstanalyse, innholdsanalyse og tematisk analyse. Temaanalyse innebærer at forskeren analyserer data om hvert tema fra alle intervjupersonene. Formålet er at en går i dybden på de ulike temaene og sammenligner data slik at en kan få en dypere forståelse av hvert enkelt tema (Thagaard, 2018, s. 171). Kontekstanalyse analyserer fenomener i den sammenhengen de er en del av og er rettet mot å utvikle en helhetlig forståelse av fenomenene som studeres (Thagaard, 2018, s. 151). Innholdsanalyse analyserer meningsinnhold og kategoriserer meningsinnholdet inn i overordnede tema (Erlingsson & Brysiewicz, 2017). Tematisk analyse er en mye brukt kvalitativ metode. Den er ikke tilknyttet noen spesiell teori og tematisk analyse er derfor en fleksibel metode som kan benyttes for å utvikle store mengder detaljerte og kompliserte data (Braun & Clarke, 2006, s. 78).

I denne studien benyttes tematisk analyse etter Braun og Clarke (2006) sin modell hvor de deler analyseprosessen opp i seks ulike faser. Disse fasene har likhetstrekk med faser i de andre analytiske tilnæringer som er nevnt innledningsvis. I avsnittene nedenfor presenteres de seks fasene, hvordan jeg har gått frem i de ulike fasene og hvordan jeg har fulgt Braun og Clarke (2006) sine anbefalinger.

3.5.2 Fase 1 – Gjøre seg kjent med dataene og transkribere lydopptak

Den første fasen gikk ut på at jeg gjorde meg kjent med dataene jeg hadde samlet inn. Jeg lyttet til opptakene flere ganger for å sikre at transkriberingen ble riktig og at jeg hadde fått transkribert alt det som ble sagt. Jeg har deretter lest gjennom intervjuene på en refleksiv og aktiv måte flere ganger for å søke etter mønstre og mulige tema. Etter råd fra Braun og Clarke noterte jeg også ned tanker og ideer som dukket opp som forberedelse til kodingen (Braun & Clarke, 2006, s. 87).

Ved å transkribere overføres intervjusituasjonen til tekst og det skapes en begrenset rekonstruksjon av intervjusituasjonen (Thagaard, 2018, s. 111). Lydopptak fra intervjusituasjonen gir ifølge Thagaard (2018) den mest fylldige informasjonen om

dialogen som har vært mellom forskeren og informanten. Jeg har transkribert alle intervjuene selv ved å lytte på lydopptakene. Jeg brukte word som transkriberingsprogram hvor jeg transkriberte ordrett hva informantene svarte. Thagaard (2018) anbefaler også at man ved å lytte på lydopptakene registrerer hvordan informantene svarer på spørsmålene, hvordan de engasjerer seg, tar pauser eller om de fremstår usikre eller nølende. Det ble derfor tatt notater underveis. Det er også hensiktsmessig å lytte til hvert intervju før en går videre til det neste. Da kan vi lære av å høre på hvordan spørsmålene stilles og hvordan en kan skape bedre flyt i intervjusituasjonen og dermed unngå å gjenta samme svakheter i flere intervjuer (Thagaard, 2018, s. 113). Man lærer å intervju ved å transkribere intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 88). Jeg lærte særlig mye av å høre på opptaket av det første intervjuet og tilbakemeldinger fra informanten om hvordan intervjuet hadde vært for vedkommende. Informanten uttrykte at spørsmålene var vide og at vedkommende kunne ønske seg mer spesifikke spørsmål. Jeg tolket dette som at jeg ikke hadde stilt gode eller presise nok oppfølgingsspørsmål, da åpningsspørsmålene på temaene var ment å skulle være relativt vide. Imidlertid oppdaget jeg ved transkribering av dette intervjuet at informanten hadde gitt innholdsrike svar som langt på vei belyste temaene som var tatt opp. Imidlertid hørte jeg at jeg brukte enkelte unødvendig lange formuleringer og at jeg som ny forsker var redd for å bli ledende i oppfølgingsspørsmålene. Jeg innså at jeg med fordel kunne korte ned og være mer konkret for at informanten lettere skulle forstå spørsmålet. Intervjuet ga meg noen nyttige erfaringer som jeg da tok med meg til de andre intervjuene og jeg opplevde at jeg klarte å være enda mer presis i mine oppfølgingsspørsmål.

Jeg erfarte også ved transkriberingen at det jeg opplevde i intervjusituasjonen ikke nødvendigvis kunne «høres» eller «oppleves» på lydopptaket. På lydopptaket hører du hva som blir sagt og måten det blir sagt på, men konteksten og samspillet, den opplevde stemningen i rommet og kroppsspråket er borte. Når det så ble transkribert står teksten der alene. Ved utvikling av data har derfor erfaringene og inntrykket en har av intervjupersonen, og de vurderingene som en har gjort av ansiktsuttrykk og kroppsspråk verdi for det analytiske formålet da disse gir verdifulle innspill til tolkningen av resultatene (Thagaard, 2018, s. 113).

3.5.3 Fase 2 – Utvikle koder

Fase 2 startet når jeg hadde gjort meg kjent med dataene og jeg hadde laget meg en oversikt over tanker og ideer av hva jeg hadde funnet i datamaterialet som var interessant for problemstillingen. Jeg gikk deretter systematisk gjennom teksten fra hvert intervju og valgte å fargekode sitater der hvor jeg så mulige mønstre i datamaterialet. Jeg skrev også noen stikkord hvor jeg oppsummerte hva innholdet i kodene gikk ut på. Etter råd fra Braun og Clarke tegnet jeg et tankekart med de forskjellige fargekodene og stikkordene mine og fikk på denne måten samlet de ulike kodene sammen (Braun & Clarke, 2006, s. 88 og 89).

3.5.4 Fase 3 – Søke etter tema

I denne fasen starter søket etter overordnede tema (Braun & Clarke, 2006, s. 89). Jeg tegnet et nytt tankekart og sorterte kodene inn etter vurdering av hvilke koder som kunne ha relevans til hverandre og passe inn i samme mulige tema. Det var på dette stadiet i analysen koder som ikke passet inn noe sted eller som ikke tilsynelatende hadde relevans for problemstillingen. Etter råd fra Braun og Clarke beholdt jeg likevel disse i råmaterialet dersom det skulle oppstå endringer senere i prosessen som ville føre til at de kunne bli nyttige (Braun & Clarke, 2006, s. 90).

3.5.5 Fase 4 – Kritisk gjennomgang av tema

Fase 4 starter når en har utviklet et sett med aktuelle temaer og innebærer at en i denne fasen finpusser på temaene og kritisk gjennomgår de (Braun & Clarke, 2006, s. 91). Det er viktig at dataene innenfor hvert tema henger sammen på en naturlig måte. På den andre siden er det viktig at det skal være helt klare forskjeller mellom de ulike temaene (Braun & Clarke, 2006, s. 91). Denne fasen består av to nivå der en på det første nivået går en gjennom de kodede dataene som er valgt ut i de ulike temaene og sjekker ut om de fremstår på en slik måte at de passer sammen. Deretter går en over i fase to hvor prosessen er noenlunde den samme bortsett fra at man går gjennom hele datamaterialet og vurderer de ulike temaenes validitet i forhold til datamaterialet og om de aktuelle temaene reflekterer meningsinnholdet i datamaterialet som helhet (Braun & Clarke,

2006, s. 91). Dette gir også mulighet for å inkludere og kode data som har blitt oversatt i de første fasene. Braun og Clarke (2006) poengterer at behovet for rekoding av datamaterialet må forventes da koding er en pågående prosess. Utfordringen her kan bli at en aldri blir ferdig, en kan stadig oppdage nye koder og generere temaer så det er viktig å sette en grense når en ikke lenger finner nye koder som tilfører forskningen noe vesentlig nytt (Braun & Clarke, 2006, s. 92). Fasen ble avrundet når jeg var fornøyd med temaene og hadde laget et tankekart som jeg opplevde skildret datamaterialet på en relevant og treffende måte.

3.5.6 Fase 5 – Definere og gi navn til tema – presentere funn

Denne fasen startet når jeg hadde et tilfredsstillende tematisk kart over dataene. I denne fasen analyserte jeg og identifiserte essensen i hva temaene handlet om og hvilke aspekter av dataene som hvert tema favnet om. Dette gjorde jeg en ved å gå tilbake til de kodede dataene og fremstilte de funnene jeg hadde samlet sammen om hvert tema i en skriftlig fremstilling der sitater ble presentert og der konteksten for hvorfor det er viktig blir belyst. Utfordringen i denne fasen er å fortelle hele historien om dataene på en slik måte at leseren blir overbevist om validiteten på analysen. Analysen må også inneholde betydelig evidens for temaene i dataene i form av for eksempel tilstrekkelig med sitater fra datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 93). Jeg har etter Braun og Clarke (2006) sine anbefalinger skrevet en detaljert analyse der jeg i tillegg til å identifisere historien som hvert tema forteller, samtidig har vurdert underveis hvordan temaene passer inn i den større konteksten og i forhold til problemstillingen. Selve analysen er skrevet i kapittel 4.1.

3.5.7 Fase 6 – Skrive ferdig oppgaven

Denne fasen startet når en er ferdig med analysen og har et fullt sett med gjennomarbeidede tema og gjør en endelig analyse i forhold til aktuell teori og forskning og skriver ferdig oppgaven.

3.8 Validitet og reliabilitet

Begrepet validitet er knyttet til resultatene av forskning og hvordan data tolkes, og handler om gyldigheten av de tolkningene som vi kommer frem til er gyldige i forhold til den virkeligheten som studeres (Thagaard, 2018, s. 189). Jeg har derfor lagt opp til at prosjektet mitt skal ha transparens slik at andre kan kritisk vurdere mine analyser. Dette har jeg gjort ved å beskrive det teoretiske ståstedet som representerer grunnlaget for tolkningene mine og ved å beskrive hvordan jeg gjennomførte analysen. I analyseprosessen har jeg etter anbefaling fra Thagaard (2018) kritisk gått gjennom dataene og vurdert mine tolkningers gyldighet i forhold til mitt tema og problemstilling for oppgaven for å styrke validiteten i prosjektet mitt.

Forskerens tilknytning til miljøet en forsker på, om en kjenner miljøet fra før eller er en utenfra, vil prege den forståelsen vi utvikler i løpet av prosjektet. Dersom en kjenner miljøet fra før vil en kunne utvikle en forståelse «innenfra» (Thagaard, 2018, s. 190). Det kan tenkes at min tilknytning til fagmiljøet i boligsosialt arbeid kan ha vært med på å skape tillit i intervjusituasjonen og at mine kunnskaper, erfaringer og forforståelse bidro til at jeg klarte å stille relevante spørsmål for å få frem flere detaljer om utfordringer og dilemmaer informantene opplevde i saksbehandlingen. Informantene trengte heller ikke bruke tid på å forklare meg grunnleggende kunnskaper og dette kan ha bidratt til å intervjuene fikk en bedre flyt og kunne fokusere mer på selve temaene. Imidlertid kan min tilknytning til fagmiljøet ha ført til at jeg har tatt enkelte ting for gitt eller oversett nyanser som det kunne være interessant å se nærmere på. Det er derfor både fordeler og ulemper med å ha en tilknytning til miljøet.

Ettersom kvalitative studier tar sikte på å utvikle en forståelse av fenomenene som studeres er det tolkningen av resultatene som danner grunnlag for overførbarhet (Thagaard, 2018, s. 193). Sentrale spørsmål blir derfor om tolkningen som utvikles i prosjektet kan være relevant i andre sammenhenger og om tolkninger fra ulike studier kan bekrefte hverandre (Thagaard, 2018, s. 181 og 194). Jeg ser flere likhetstrekk mellom mine resultater og resultater fra tidligere forskning som jeg har beskrevet i kapittel 2 om teori og forskning, og vil derfor argumentere for at forskningsprosjektet mitt er overførbart og kan ha relevans i en større sammenheng.

Reliabilitet knytter seg til om forskningen er utført på en tillitsvekkende og pålitelig måte (Thagaard, 2018, s. 187). I kvantitative studier er reliabilitet knyttet til repliserbarhet og at resultatene for prosjektet kan reproduseres ved videre forskning. Dette er imidlertid ikke like relevant i kvalitativ forskning (Thagaard, 2018, s. 187). Reliabilitet i kvalitativ forskning styrkes ved at vi gjør rede for hvordan vi har utviklet data (Thagaard, 2018, s. 181). Jeg har prøvd å styrke oppgavens reliabilitet ved å være transparent på hvordan jeg har gått frem i forskningsprosjektet med å etablere kontakter, gjennomføre intervjuer, transkribering og analyser og beskrevet refleksjoner jeg har gjort meg underveis. Det at jeg har gjort lydopptak styrker prosjektets reliabilitet da lydopptak er mer uavhengig enn mine notater og oppfatninger. Samtidig har jeg etter råd fra Thagaard (2018) reflektert over konteksten dataene er utviklet i. Dette fordi det er viktig at en reflekterer over hvordan relasjonen til deltakerne har vært, hvordan en kan ha fremstått for dem og hvilken betydning dette kan ha hatt for prosjektet (Thagaard, 2018, s. 188–189).

3.9 Forskningsetiske vurderinger

Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora gjelder for masteroppgaven (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2021). Ettersom jeg utførte en kvalitativ studie fikk jeg nær kontakt med de personene jeg intervjuet og fikk data som kan knyttes til de som deltar i forskningsprosjektet. Ved behandling av personopplysninger er det derfor viktig å ha en grunnleggende respekt for menneskeverdet og respektere forskningsdeltakeres integritet, frihet, medbestemmelse og autonomi. Masteroppgaven er skrevet som en del av min Master i Sosialfag, i regi av utdannings- og forskningsinstitusjonen Universitetet i Stavanger, og som behandler av personopplysninger ved bruk av lydopptak søkte jeg og fikk tillatelse til prosjektet hos Norsk Samfunnsvitenskapelige datatjeneste.

Thagaard (2018) peker på tre grunnleggende forskningsetiske retningslinjer, som er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter. Før datainnsamlingen startet sørget jeg for å innhente deltakeren sitt informerte samtykke. Dette innebar at deltakerne fikk tilstrekkelig informasjon om blant annet formålet med forskningen, hvem som er ansvarlig for prosjektet, hvem som vil få tilgang til informasjonen, hvordan en har tenkt å bruke resultatene og eventuelle

konsekvenser av å delta i forskningsprosjektet (Thagaard, 2018, s.22-23). For å ivareta dette utarbeidet jeg et informasjonsskriv og innhentet det informerte samtykket skriftlig fra informantene. Det kom tydelig frem i informasjonsskrivet at deltakelse var frivillig og at de når som helst i prosessen kunne trekke samtykket uten å oppgi noen grunn og uten at dette ville få noen konsekvenser for dem. Deltakerne fikk også mulighet til å stille spørsmål i forkant, ved oppstart av intervjuene og underveis i prosessen. Deltakerne har også hatt mulighet for å kontakte meg i etterkant av intervjuene.

Konfidensialitet innebærer at personlige opplysninger skal bli behandlet konfidensielt og fortrolig, og disse er anonymisert i notater og i masteroppgaven. Personopplysninger skal lagres på en sikker, forsvarlig måte og separat fra øvrig forskningsmateriale, samt utilgjengelig for uvedkommende (Thagaard, 2018, s. 25-26). Lydopptakene er sikkert lagret i Nettskjema. Jeg har transkribert alle intervjuene selv ved å lytte på lydopptakene. Transkriberingene er anonyme og inneholder ikke personopplysninger. Samtykkeerklæringene er oppbevart innelåst og atskilt fra det resterende materiale. Det er kun jeg som har tilgang til disse. Alle mine informanter uttrykte at de ønsket å være anonyme og ba om at jeg ikke skulle navngi arbeidsplassen eller kommunen de har et arbeidsforhold til. Jeg har derfor ikke gjengitt dette i oppgaven. Utvalget bestod av 3 kvinner og 1 mann. Av hensyn til denne fordelingen av kjønn og for å unngå gjenkjenning har jeg derfor valgt å ikke bruke pseudonymer. Jeg har isteden valgt å bruke informant 1, 2, 3 og 4 i oppgaven. Ved bruk av sitater i oppgaven har jeg forsøkt å utvise forsiktighet med konkrete eksempler som informantene kom med slik at disse ikke skal bli gjenkjent. Et annet viktig forhold har vært å ivareta var den enkeltes yrkesmessige taushetsplikt. Ved eksempler var jeg bevisst på å veilede informanten på å anonymisere eksempler på en slik måte at det ikke ble samlet inn opplysninger som kunne identifisere enkelte mottakere av boligsosiale tjenester.

Det tredje grunnprinsippet er knyttet til de konsekvensene forskningen kan ha for deltakerne og innebærer å vurdere hvilke konsekvenser prosjektet kan ha for deltakerne (Thagaard, 2018, s. 26). Jeg har intervjuet saksbehandlere som jobber i boligjenester. Saksbehandlerne er å anse som en del av forvaltningen av kommunale tjenester og det er derfor ikke deres privatperson som er i fokus, men rollen som yrkesutøver. Samtidig er det viktig å vise respekt for informantens integritet og selvforståelse og ikke presentere egne tolkninger av deres situasjon (Thagaard, 2018, s. 114).

Ettersom jeg selv er fagperson innenfor samme fagområde har jeg reflektert over mitt ståsted i forhold til tema i forskningen og blitt bevisst på antakelser jeg hadde som kunne påvirke forskningen og intervjusituasjonene. Etter råd fra Thagaard (2018) har jeg vært bevisst min egen faglige bakgrunn og hvordan denne kunne påvirke informantene, og hatt fokus på å stille åpne og ikke ledende spørsmål (Thagaard, 2018, s. 97). Jeg har tatt høyde for at min rolle som fagperson i det boligsosiale fagfeltet vil kunne ha påvirket svarene jeg har fått, og at informantenes kjennskap og forhold til meg som kollega i det boligsosiale arbeidet kan ha hatt betydning i intervjusituasjonen og for de svarene jeg har fått. Av hensyn til at informantene ønsker å være anonyme og ikke vil gjenkjennes beskriver jeg ikke intervjupersonene nærmere utover at alle fire arbeidet med saksbehandling av boligsosiale virkemidler. Det har også vært viktig at jeg i prosessen med tolkning og diskusjon av funn har reflektert kritisk over dette, samt hvordan eget ståsted kan påvirke forskningen. Når man forsker innenfor eget fagfelt er det viktig å være bevisst på at man gjerne deler de samme erfaringene som deltakerne, og at de forhåndsopfatningene en har kan skape utfordringer med å analysere de fenomenene som både forskeren og deltakerne tar for gitt (Thagaard, 2018, s. 80). Det har derfor vært viktig for meg å være bevisst på dette siden det kan være vanskelig å fremheve de fenomenene som er hverdagslige for meg. Når en kjenner fagområdet veldig godt sier Thagaard (2018) at kan det bli vanskelig å stille relevante spørsmål. Jeg har derfor inntatt en nysgjerrig og åpen posisjon og hatt søkelys på å lytte til informantene og sette søkelys på å stille oppfølgingsspørsmål som kunne nærmere belyse temaene som kom opp. Det er også viktig å skape tillit og god stemning i intervjusituasjonen og unngå å skape avstand (Thagaard, 2018, s. 105). Jeg opplever at jeg klarte dette i stor grad da informantene var engasjerte og delte rikt av sine erfaringer, kom med oppfølgingsspørsmål og eksempler fra praksis. Intervjuene opplevde jeg at hadde god atmosfære og med innslag av latter og humor. Jeg må imidlertid ta høyde for at informantene mine selvsagt kan sitte igjen med en annen opplevelse.

KAPITTEL 4

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapitlet vil jeg presentere temaene som jeg identifiserte under analyseprosessen. Informantene ga utfyllende og nyttig informasjon om hvordan de utøvde arbeidet, hvilke tanker de hadde om boligpolitikken og den nasjonale strategien om at alle skal bo trygt og godt, og hvilke utfordringer og dilemmaer de opplevde. Analysen har samlet hovedtendenser som har resultert i 3 hovedtema som på ulike måter belyser problemstillingen i møte med de identifiserte søkergruppene:

Dilemmaene rundt behovsprøving med undertema «De som havner utenfor»

Oppfatninger av tilpasningsdyktighet - «De tilpasningsdyktige»

Dilemmaer i rusbosetting - «De rusavhengige»

4.1 Dilemmaene rundt behovsprøving

I intervjuene kom det frem at informantene har kjennskap til overordnede mål og retningslinjer for det boligsosiale arbeidet, men samtlige pekte på at det er lokale retningslinjer som er styrende for behovsprøving av de tjenestene de har mulighet til å levere. Samtidig er faktorer som ressurser i form av tilstrekkelig tilgang på boliger og riktig type boliger i sammen med andre mer strukturelle forhold i boligmarkedet av betydning for dilemmaer og utfordringer de opplever. Det kom også frem at det er økende søkermasser til kommunale boliger og at mange får avslag da de ikke oppfyller kriteriene og gjerne blir henvist til å søke også utenfor kommunen. Noen av informantene viste også til botid som vilkår for å få boligsosial hjelp i kommunen og at de ikke visste så mye om hva som skjedde videre med de som fikk avslag. De som får avslag, har jeg valgt å sortere under et undertema som jeg har kalt «De som havner utenfor».

Ved starten på intervjuene og spørsmål om hva de tenkte når de hørte «at alle skal bo trygt og godt» kom det frem litt ulike svar fra informantene.

En av informantene sa det slik:

Ja, da tenker jeg at alle skal ha en plass og bo og at de behovene den enkelte eller alle de som er i husstanden skal være dekket, antall soverom, og ja, det viktigste er at en har en plass å bo. (Informant 4)

Litt senere i intervjuet på spørsmål om de hadde en felles forståelse av det å bo trygt og godt på arbeidsplassen så svarte den samme informanten:

«Den tanken er jo veldig fin, men samtidig for min del som saksbehandler så er det de kriteriene som rår og det er de jeg må forholde meg til ...» (Informant 4).

En av de andre informantene sa det slik med litt latter:

«Det er jo veldig fint og flott og sånn bør det jo være, men det er ikke alle som noen grupper er vanskelige å plassere» (Informant 3).

Informanten viste da til at det var særlig utfordrende å bosette personer med rusutfordringer og at det var vanskelig å få disse boforholdene til å fungere. Dette vil bli nærmere belyst under temaet Dilemmaer i rusbosetting.

Informant 1 viste til overordnede mål og strategier og formulerte seg på denne måten:

«Da tenker jeg på nasjonale målsettinger som fins, som er politisk vedtatt, husker ikke hva det kalles, men iallfall vedtatt i stortinget i forhold til en nasjonal paraply-målsetting om at alle skal bo trygt og godt» (Informant 1).

På oppfølgingsspørsmål om de hadde en felles oppfatning av det å bo trygt og godt svarte informanten:

«I forhold til begrepet bo trygt og godt vet jeg ikke, men indirekte ja for det vi jobber etter» (Informant 1).

Informant 2 formulerte seg slik:

Da tenker jeg på ... det er et veldig vidt spørsmål ... tenker på de som leier i dag på privat marked som har ganske lite forutsigbarhet ... de kan bli sagt opp på ganske kort varsel og det er ikke enkelt når de har familie, skolekrets og barnehage osv. Og det er utfordrende tenker jeg for de som ikke får kjøpt, det er veldig lite tilgjengelig og dyrt og merker presset på kommunale boliger og merker presset på startlån og at folk som søker ikke er i målgruppen ...

(Informant 2)

Informanten peker her på utfordringer i forhold til leietakers mulighet for forutsigbarhet og at mangel på bostabilitet gir utfordringer og berører andre livsområder knyttet til familie og nettverk, samt tilhørighet og trygghet til skolekrets og barnehage.

Informanten påpeker også at de ser flere søkere som ikke anses å være i målgruppen for de boligsosiale virkemidlene.

På oppfølgingsspørsmål om de hadde en felles forståelse av det å bo trygt og godt svarte informanten:

Det er jo sånn at vi skulle hatt mer tid til tenker jeg, typisk sånn fagdag ... men jeg tror jo at har utfra når vi diskuterer enkeltsaker ... så har vi det jo med oss. Handler jo om å ha litt forutsigbarhet og at ikke ungene skal måtte flytte for mye og at boligen skal være egnet ut fra familiens situasjon eller personens situasjon hvis det for eksempel er funksjonsnedsettelse. (Informant 2)

Svarene til informantene tyder på at de er kjent med målsettingene og har tanker om hva som ligger i begrepet å bo trygt og godt, men de ulike svarene tyder på at dette er et vidt begrep og at dette kan tolkes i flere retninger.

Alle informantene pekte på lokale retningslinjer som styrende for behovsprøvingen på spørsmål om hvilke muligheter de har til å omsette i praksis at alle skal bo trygt og godt og beskrev at de opplevde å ha et visst handlingsrom i utøvelsen innenfor retningslinjene.

Den ene informanten beskrev det slik:

Som saksbehandler ... har en jo mulighet til å påvirke en sånn prosess, men selvfølgelig med begrensninger, for det er jo regler internt på arbeidsplassen som sier noe om hva, altså hvem som tar den endelige beslutningen for eksempel.

(Informant 4)

Slik jeg oppfattet informanten var det at vedkommende forberedte saker, men at sakene mtte godkjennes av ledelsen fr vedtak kunne fattes. Informanten beskrev at de gjennom en kartleggingsprosess kartla søkerne da de mtte kvalifisere for kommunal bolig og på oppfølgingsspørsmål om informanten opplevde å ha mulighet til å hjelpe de som vedkommende tenkte trenger det svarte kandidaten følgende:

Vi har jo et sett med kriterier som alle må fyller for at de i det hele tatt skal komme på ventelisten... så det er klart at vi har veldig mange vanskelige livssituasjoner som kommer inn og presenterer sin situasjon og da er det veldig mange vanskelige situasjoner mange står i, så ja, er veldig klar over hva kriteriene er, og i noen tilfeller skulle en jo ha ønsket at en faktisk kunne ha hjulpet noen som ikke fyller kriteriene, for de har det vondt og de har det vanskelig og trene triller på kontoret, og det gjør jo noe med en, så både ja og nei. Men det handler om de kriteriene som er satt i vår virksomhet da.

(Informant 4)

Slik jeg tolket informanten kunne det oppleves vanskelig å håndtere eller stå i de sakene der en ser at søkere har en vanskelig situasjon, samtidig som en ved å være lojal overfor retningslinjene kjente på et dilemma overfor søkeren som ikke fikk hjelp dersom kriteriene ikke var oppfylt. Informanten sa også at de som fr et positivt vedtak blir satt på venteliste noe som er uttrykk at de har flere søkere som venter på kommunal bolig enn det er boliger å tildele.

Informant 4 beskriver videre at de har mulighet for å drøfte saker de opplever er i grenseland når det gjelder å oppfylle kriteriene og beskrev dette slik:

Så har vi jo felles møter der vi diskuterer det som gjerne er litt på vippen og som er litt vanskelig å bestemme oss for ... men det er klart at vi er forskjellige saksbehandlere og vil jo kanskje se ting ulikt, men det er jo for å prøve å oppnå en form for likebehandling at vi gjør det. (Informant 4)

Informant 3 beskriver prioriteringen og behovsprøvingen slik:

Spesielt hvis det er sykdom og dårlig økonomi. Dårlig økonomi gir ikke grunnlag for å få kommunal bolig alene. Men jeg merker at det drar seg til, for det er jo ikke boliger ute til leie og det som er til leie er sykt dyrt veldig mye. Så de har ikke råd. Jeg kjenner jo at det er sykt vanskelig. Prøver å motivere de til at de må gjerne se utenfor kommunegrensene. I utgangspunktet er de ressurssterke og er ikke inni målgruppen og bør klare seg, men de har små barn. Jeg kjenner at det gjør noe med meg. (Informant 3)

Dette kan forstås som at det er barnefamilier som søker om kommunal bolig som i utgangspunktet ikke har noen sosiale utfordringer utover en dårlig økonomi og at dette ikke er nok for å få kommunal bolig. Videre tolker jeg når vedkommende sier at det er sykt vanskelig og at hen kjenner at det gjør noe med seg, at informanten opplever et dilemma ved å gi avslag når en samtidig vet at disse gjerne har store vanskeligheter på leiemarkedet. Informanten fortalte videre at de drøftet dette på jobben innimellom, men som informanten sa:

Men det er vanskelig for det er så mange, så da må vi ta de som på en måte er svakest. Tidligere var det mye ledig både kommunale boliger og på privat marked. Det har skjedd mye de siste årene ... krisen som var ... har ikke nok. Merker at folk blir oppsagt og under korona føler iallfall jeg at det har blitt veldig mye mer. (Informant 3)

Informanten følger opp og sier deretter:

«Det er blitt strengere og strengere for vi har jo begrenset og det vil jo ikke hjelpe ...de må vente uansett. De må jo uansett ut på midlertidig for vi har ikke nok til å fylle behovet» (Informant 3).

Her peker informanten på at de har blitt strengere i praktiseringen av retningslinjene når det er blitt flere søkere til tjenestene fordi de har begrenset med boliger. I tillegg kan det oppfattes en viss frustrasjon i dette utsagnet over det blir et dilemma, for det uansett ikke hjelper å utstede positive vedtak, for de har ikke nok boliger å tildele, og det resulterer i at søkerne blir stående på en venteliste. Når informanten sier at de uansett må ut på midlertidig tolker jeg det som at søkerne da må ta kontakt med NAV for å få

hjelp til midlertidig bolig – noe som innebærer at søkerne blir bostedsløse og slik jeg tolker informanten oppleves dette som en utfordring.

Informant 4 sa også noe om at det var økende søkermasser til tjenestene og formulerte seg slik:

Akkurat nå har vi jo stor pågang på søknader både til kommunal bolig og startlån, har vel sett.. vet ikke nøyaktig tall og sånn i forhold til økning, men vi saksbehandlere kommer ikke over, vi har utvidet saksbehandlingstid både på kommunal bolig og startlån, så der er stor pågang. (Informant 4)

På oppfølgingsspørsmål om hvordan de prioriterte mellom søkerne og hvem som eventuelt får tilslag eller ikke sa informanten:

Ja det er jo på en måte noe som har levd litt, altså vi har jo gått fra at det var mange som ble godkjent til en nedskrenking, altså at vi har strammet inn kriteriene ... og det er vanskeligere å få kommunal bolig og vi forlanger mer av søkerne, og de må jo vise at de har prøvd å finne bolig selv, de må på ballen selv og dokumentere det, og sånn sett har vi jo skrenket inn på kriteriene. (Informant 4)

Dette kan tolkes som at de har strammet inn på hvem som får positivt svar på søknaden sin om kommunal bolig når søkermassen øker og at det stilles flere krav enn før til søkerne. Saksbehandlerne opplever også at de ikke kommer over alle søknadene når antall søknader øker. På spørsmål om hvem det er som får tilslag sa informanten følgende:

De som får tilslag skal jo være de som er mest vanskeligstilt, det er jo ... og de som ikke har ... og selvfølgelig ut fra kriteriene våre, det er jo de vi bruker som mal når vi behandler disse søknadene. (Informant 4)

På oppfølgingsspørsmål beskrev informanten dette nærmere:

Da er en gjerne uten en plass å bo, uten fast bolig og kan da gjerne bo midlertidig hos venner, familie eller via NAV. NAV har jo midlertidige boliger, så det anses jo ikke som å ha en plass å bo ... ja eller så har en leiekontrakt og fått oppsigelse og må flytte, ja er vel egentlig det. (Informant 4)

Dette kan forstås som at en ikke vil få kommunal bolig dersom en har et sted å bo og ikke en nødt til å flytte, og at kriteriene for kommunal bolig ellers må være oppfylt. Informanten fortalte også om søkere som hadde bolig og som mente at de bodde dårlig. I de tilfellene gikk de på befaring for å sjekke om boforholdene var forsvarlige.

Informant 2 sa følgende om praktisering av retningslinjene:

De må først prøve på det private markedet og det er jo mange grunner til at mange ikke klarer det.. og da er det jo å søke kommunal bolig eller få hjelp til å finne noe på det private markedet, vi kan tipse dem om ledige leiligheter eller gi de råd i forhold til hvordan de skal gå frem for å få seg en plass å bo. (Informant 2)

Informanten bekreftet på oppfølgingsspørsmål at de gir boveiledning til søkere utfra det jeg forstod var en nærmere vurdering om hvem som kan nyttiggjøre seg dette.

Informanten beskrev videre hvordan retningslinjene ble praktisert:

«Inntekt er jo ikke det eneste kriteriet, men hvis det er et av flere ... det er jo et kriterie hvis de har over en inntekt så er de ikke i målgruppen i forhold til kommunal bolig» (Informant 2).

Slik jeg oppfattet informanten opererte de med inntekts tak i behandling av søknader om kommunal bolig, men hvis det var andre kriterier så var oppfylt, så var det nødvendigvis ikke avgjørende, for som informanten sa:

«Men så har vi det jo sånn at vi skal se på helheten, et kriterie skal på en måte ikke ... hvis det blir urimelig i forhold til de andre kriteriene så skal vi ta hensyn til det» (Informant 2).

Dette kan forstås som at økonomi bare er et av kriteriene i retningslinjen og at dersom de andre kriteriene er oppfylt så har de mulighet for å se bort ifra kriteriet som går på

inntekt. Dette kan da gjerne tolkes som at det er et handlingsrom der det foreligger andre sosiale eller helsemessige forhold til grunn.

Informant 1 fortalte at de vurderte søkerne ut fra hvilken situasjon de hadde og at det var forskjell på om en var uten fast bolig eller om en hadde mulighet for kjøp av bolig eller om en var et sted imellom disse. Det ble da gitt tilpasset veiledning ut fra hva den enkelte hadde behov for og sa det slik:

Når vi får en kommunal bolig søknad så tenker vi ... er det best om den personen kan gå rett på kjøp istedenfor via kommunal bolig og hvis den trenger en periode med kommunal bolig, når kan den eventuelt over på kjøp og hvis de ikke er i posisjon til å kjøpe ... er det mulighet for opp på det private markedet. (Informant 1)

Slik jeg forstod informanten var det rutine at de ved søknad vurderte hvilke muligheter søkeren hadde på boligmarkedet. Dersom en hadde økonomi til å kjøpe kunne de veilede på dette når det gjelder å søke startlån. Dersom de vurderte at søkeren var kandidat for kommunal bolig så de på når tid det kunne være mulig for søkeren å bli boligeier. På spørsmål om hvem som søkte om kommunale boliger svarte informanten:

Det er innenfor rus og psykiatri, både rus og psykiatri eller bare rus eller psykiatri, barnefamilier som har hatt problemer over lengre tid å holde på boligen kan være aktuelle ...de kaller vi for andre vanskeligstilte grupper ... de er litt udefinerbare da. (Informant 1)

4.1.1 De som havner utenfor

Slik jeg har tolket informantene ut fra sitatene overfor var det flere av søkerne i de økende søkermassene til de boligsosiale virkemidlene som ikke oppfyller kriteriene, men som samtidig opplever utfordringer på boligmarkedet. Blant disse søkerne var det personer med det som informantene beskriver som tidligere asylsøkere eller utenlandsk bakgrunn/opprinnelse, men også søkere som var etnisk norske. Ved oppfølgingsspørsmål på hva som skjedde med disse som fikk avslag, så visste ikke informantene så mye om det, men disse søkergruppene havnet utenfor de boligsosiale ordningene blant annet på grunn av at de ble ansett som for ressurssterke for å få

kommunal bolig eller startlån, eller at de ikke oppfylte krav til botid. Disse søkerne kan man da anta at er henvist til leiemarkedet og har vanskelig for å få kjøpt seg bolig med ordinære boliglån. Denne gruppen har jeg valgt å kalle «De som havner utenfor».

En av informantene svarte slik på spørsmål om hvem blant de økende søkermassene som ikke var i målgruppen;

«Hvis de ikke har inntekt nok, vi har jo kriteriet at de ikke bor i vår kommune, da er det jo ikke vi som merker presset på den andre siden» (Informant 2).

Slik jeg forstår informanten er dette søkere som kun har utfordringer knyttet til økonomi, som ikke er et kriterie for å få boligsosial hjelp, og som gjerne heller ikke oppfyller kriteriet om botid. Disse søkerne blir da ikke innvilget boligsosial hjelp og i tilfellene de ikke fyller kravet om botid, må de enten vente til kravet om botid er oppfylt eller søke hjelp hos hjemkommunen eller alternativt hos andre kommuner som ikke har botid. Da kan man gjerne si at kommunen ved hjelp av botid har tatt bort noe av presset på egne tjenester gitt sitatet «da er det jo ikke vi som merker presset på den andre siden».

Informant 1 svarte slik på spørsmålet;

«Det er et økende antall familier ... som er i kontakt med oss det siste halvannet året» (Informant 1).

Informanten opplyste nærmere at det var flest med utenlandsk opprinnelse blant disse, men jeg forstod at det også gjaldt norske.

Informant 3 sa svarte slik;

«Mye sånn tidligere asylsøkere som har bodd i Norge noen år, men og norske familier» (Informant 3).

Dette kan forstås som at det både er personer med utenlandsk bakgrunn og etnisk norske blant søkerne. I forhold til søkere med utenlandsk bakgrunn vil dette bli tematisert nærmere i avsnittet om «Oppfatninger av tilpasningsdyktighet».

Informant 4 satte ord på det slik:

Ja det er jo en liten skvis der, mellom, altså at det skal være sånn midlertidig eller varig ute av stand, så er det jo en sånn vurdering å ta med inn i beslutningene våre, så hvis en tenker at en skal være i stand til å finne selv så er det også et kriterie å henge det på. (Informant 4)

Informanten gir uttrykk for at dersom de vurderer at søkere kan klare å være i stand til å finne seg bolig selv, så kan de bruke kriteriene for å begrunne dette. Imidlertid gir informanten uttrykk for at de står i en skvis der når de skal vurdere dette, og slik jeg forstår det er det ikke nødvendigvis enkelt å gjøre denne vurderingen.

Generelt opplevde jeg at det var utfordrende å få frem utfyllende informasjon om de gruppene som fikk avslag og havnet utenfor ordningene. Det ble i hovedsak vist til retningslinjene som vist tidligere i fremstillingen i dette kapittelet. En av informantene satte imidlertid ord på opplevelser og tanker rundt dette:

Jeg prøver å ikke tenke på dem ... uff ... har så vondt av dem, klarer ikke tenke på dem, jeg kan ikke ... hvis jeg skal tenke på dem må jeg bare slutte her ... Jeg synes den situasjonen vi er oppi nå der vi har så lite å tilby så mange, det er supervanskelig, det går virkelig inn på meg altså. (Informant 3)

Det er med sterke ord informanten beskriver opplevelsen av å ikke ha nok ressurser. Det at en opplever at ikke en kan tillate seg å tenke på de som ikke får hjelp sier noe om dimensjonen av dilemmaene de ansatte står i.

4.2 Oppfatninger av tilpasningsdyktighet – de tilpasningsdyktige

Et av temaene som kom tydelig frem i alle intervjuene var oppfatninger av tilpasningsdyktighet blant søkere med annen nasjonalitet eller hudfarge. Saksbehandlerne fortalte om erfaringer ved søkere fra denne gruppen og en av fellesnevnerne var at søkere med andre nasjonaliteter eller hudfarge ga dem en opplevelse av at kommunal bolig var et mål i seg selv. Det kom også frem momenter som kan tyde på at søkere med annen nasjonalitet eller hudfarge er utsatt for diskriminering på boligmarkedet.

Den ene informanten formulerte seg slik:

Det er mye sånn tidligere asylsøkere som har bodd i Norge noen år ... noen er i jobb og utdanning, men de har bodd privat og blitt sagt opp, enten om de skal bruke boligen selv, pusse opp. (Informant 3)

Informanten var ikke sikker på om det lå noe mer bak disse oppsigelsene og ønsket ikke å spekulere i det, men uttalte:

Men også er det jo noen som det største i verden er en kommunal bolig ... det er jo en del av ... eller noen, jeg tror de føler det er trygt og godt, der kan de bo for alltid, men så kan de jo ikke det i mange tilfeller ... jeg tror nok det er tryggest å bo i kommunal bolig. Det er ikke så enkelt å bli sagt opp. Det skal litt til. Det er høyere terskel enn privat. Jeg ser jo den. Vi vil jo ha folk videre, vil jo ikke ha folk i kommunal bolig ... det skal bare være en midlertidig hjelp i en vanskelig situasjon. Det tenker jeg at må være der i bunn. Og så skal de få den hjelpen de trenger i den tiden de trenger det, det er jo noen som trenger det alltid og de får jo bo også. Vi har noen som har bodd i kommunal bolig i mange år. Noen er veldig stresset over at de får brevet om at kontrakten går ut. Det blir jo et stressmoment, men likevel sånn må det jo bare være, det må de tåle. Vi tar jo den samtalen med dem. (Informant 3)

Informanten uttrykker en oppfatning om at søkerne søker seg til kommunale boliger fordi de opplever det som et tryggere boforhold enn å leie bolig på det private markedet. Informanten setter imidlertid ord på en utfordring ved at kommunal bolig ikke er ansett som en varig løsning fra kommunens side, det er en behovsprøvd tjeneste de skal få så lenge de trenger det og kvalifiserer for det, som informanten uttrykker; «vi vil jo ha folk videre» - selv om informanten også ser at det er et stressmoment for søkerne at tjenesten skal behovsprøves på ny når kontrakten går ut. Stressmomentet forstås her til å være det at man ikke vet om man må flytte igjen og de konsekvensene det kan ha for husstanden. Det kan være det å måtte etablere seg i et nytt nabolag, men de konsekvenser det eventuelt kan ha for eventuelt tilhørighet til nettverk eller skole for barnefamilier for eksempel. På den andre siden kan det jo være forhold ved leieforholdet eller boligmarkedet spiller inn for disse søkerne som ser kommunal bolig som et tryggere alternativ. Det er mulig at de opplever at leiemarkedet er utrygt når de kan bli sagt opp med begrunnelser at utleier skal bruke boligen selv.

Informant 2 uttrykte seg slik om søkerne:

Det virker som at noen tror at det å få en kommunal bolig løser veldig mye og at de setter det som en viktig høy verdi på en måte og har en fått kommunal bolig eller komt inn i en kommunal bolig...så hvorfor de gjør det vet ikke jeg helt... om det betyr eller om det har noe med kultur å gjøre at de setter det høyere eller om at det er at livet er så komplisert at akkurat det løser en ting i alle fall for dem... også jeg vet ikke helt...men og er det...så virker det også som at noen har kjørt seg inn i et spor at de er... at det med kommunal bolig må på plass først før de kan komme seg videre i livet og så får de løst de andre tingene etterpå.
(Informant 2)

Informant 1 forteller om søkere de opplever tilpasser situasjonene sin for å få kommunal bolig ved å komme med legeerklæringer:

Det er noen som har søkt og så sier vi noe om hvorfor de ikke får, og så søker de igjen på ny med en annen variant, det kan typisk være at det da er legeerklæringer og diverse ting som er hostet opp Men ser det litt på måten legen skriver på at pasienten nesten har bestilt den legeerklæringen ... men man må jo ha dialog med dem og åpne for at det kan være reelt da ... og ikke bare avfeie det. (Informant 1)

På oppfølgingsspørsmål om hvem som gjør dette sier informanten etter å ha tenkt litt:

«Jo jeg tror, jeg tror jeg kan si at utenlandsk opprinnelse er i overkant ... og at jeg har vel tenkt at det har en sammenheng sånn ... med kanskje kulturen de kommer fra, en litt sånn forhandlingskultur» (Informant 1).

En av informantene fortalte at det er flere søkere med annen bakgrunn eller som ikke snakker norsk som opplever utfordringer i boligmarkedet:

Akkurat nå har vi veldig mange som søker om kommunal bolig som sier at det er vanskelig å komme i mål, og gjerne spesielt de med annen bakgrunn og som gjerne ikke snakker norsk, opplever å ikke bli valgt, når de har tatt kontakt for å gå på visninger det noen som sier at de ikke får svar engang. Noen får komme på visning og så stopper det der ... De peker blant annet på at de ikke har inntekt, de sier at de går på ytelser fra NAV og sånn og så blir de lukt ut, og noen sier at

de blir lukt ut på grunn av at de ikke snakker språket og at de ikke er norske, de har en annen bakgrunn. (Informant 4)

Informant 4 fortalte videre om opplysninger hen hadde fått av en søker at søkere med annen bakgrunn tilpasset situasjonen sin for å få kommunal bolig:

Jeg hadde inne en på kartlegging som er veldig opptatt av å ha en jobb, viktig for han å være forsørger for sin familie, samtidig forteller han meg at mange av hans kompiser som velger jobb vekk for å kvalifisere for kommunal bolig og sånn type ting...som gjør noe med på en måte, tilpasser seg systemet da sant, jeg husker når han var inne og fortalte det, jeg synes det var interessant, men ja, betyr det at det ikke er attraktivt å ha jobb ... for da kvalifiserer en ikke for de tjenestene som kommunene har, det var nesten sånn han la det frem. For han hadde veldig sånn stolthet i å ha egen jobb, men det gjorde jo igjen at han var på vippen til å få forlengelse av kontrakt eller ikke, sant. (Informant 4)

Informanten påpeker her dilemmaet som søkeren med stolthet over å være i arbeid opplever. Han har ved å ta seg arbeid satt seg i «risiko» for å ikke få ny kontrakt i den kommunale boligen, samtidig som han deler at kameratene hans ikke tar seg arbeid for nettopp å få beholde den kommunale boligen.

Den ene informanten var inne på at diskriminering på boligmarkedet kunne være en av årsakene til at noen søker seg til kommunale boliger og at grunnen til at de ble sagt opp i leieforhold også gjerne er knyttet til dette. Informanten forklarte at de som kommune opplevde disse mekanismene når utleierte tok kontakt med kommunen og ville leie ut boligen sin til flyktninger fra Ukraina, men ikke til flyktninger fra andre land.

Informanten forklarte:

Det er vel større grad av personer med utenlandsk opprinnelse, annen hudfarge som opplever at de blir diskriminert på leiemarkedet. I gode tider så får de bolig og så er det noen av de som mister boligen sin når det blir vanskelige tider og da slipper de kanskje ikke inn igjen ... og det ser vi jo blant de som henvender seg til kommunen og ønsker å leie ut boligen i forbindelse med Ukrainakrigen. Da ble det lagt ut på nett at de kunne henvende seg for å tilby boliger til Ukrainiske flyktninger ... og da er det mange som tar kontakt og når de får spørsmål om de kan bosette andre nasjonaliteter, er det mange som vegrer seg for det og mange

som sier nei, men ... et litt interessant tilfelle ... det var en ukrainsk familie som hadde en annen nasjonalitet opprinnelig ... da var det en utleier som snudde i døra og ikke ville ha den familien. (Informant 1)

Informanten forklarte videre at de ikke hadde stilt spørsmål ved det da kommunen var i en såpass presset situasjon og at de hadde behov for de ledige boligene som var i markedet for å klare å bosette flyktninger i, så da løste de denne saken ved å prioritere å bruke en kommunal bolig til den aktuelle familien.

4.3 Dilemmaer i rusbosetting – de rusavhengige

Informantene fortalte at det var særlig utfordrende å bosette personer som har rusutfordringer. Utfordringene var særlig knyttet til leietakernes atferd og boevne og konsekvenser dette hadde for bomiljøene og for boligen. Aktiv rusing, støy, trusler, forsøpling, klager og skadeverk var noen av momentene som kom frem. Noen av informantene mente at de ikke hadde gode nok verktøy for å håndtere dette. De opplevde et dilemma ved at selv om de hadde bygget småhus eller prioritert inn tidlige rusmisbrukere til ordinære boliger, samtidig som de ga tett oppfølging, så var ikke dette nok for å få boforholdene til å fungere.

Den ene informanten fortalte at det var vanskelig å bosette personer med rusutfordringer i ordinære bomiljø. Informanten uttrykte dilemmaet slik:

De med rus, det er viktig at de har en trygg plass å bo, men det er vanskelig å plassere de sammen med familier, for selv om bolig med familier ... jeg føler at de tar med seg mye uro og støy i nettverket de tilhører mange ganger, ikke alltid og ikke alle, så akkurat det synes jeg er litt vanskelig for jeg synes det er viktig at de har en trygg plass på bo. (Informant 3)

Slik jeg tolket informanten opplevde hen et dilemma ved å plassere personer som har eller har hatt rusutfordringer i ordinære bomiljø, da de ved eventuell rusing skaper uro i bomiljøet, samtidig som at hen ønsket at de som har rusutfordringer også skal ha mulighet til å få en ny sjanse og bo i et trygt og godt bomiljø.

Informanten ga et eksempel på at de hadde bosatt en person som hadde hatt veldig god progresjon, som klarte seg bra og som var blitt rusfri. Personen ønsket å gjenoppta

samvær med barn og var klar for en ny start. De hadde da prioritert vedkommende inn i en ordinær bolig i et område med andre barnefamilier. Men det hadde fort gått galt.

Informanten fortalte:

Det gikk 14 dager ... så begynte det å komme mange klager, mye kjøp og salg og mye styr. Hen måtte ut derfra, kunne ikke utsette familier for det, kunne ikke ha hen boende der med barnefamilier ... det funket ikke så lenge, mye styr, mye stjeling, innbrudd i boder nede i kjelleren, kjøp og salg og mye festing og mye styr ... det var jo barn som var ute og lekte midt i ... sprøytespisser og mye styr. (Informant 3)

Det at beboeren og dennes gjester sjenerte nabolaget ved støy, stjeling og forsøpling med sprøytespisser var ikke forenelig med å bo i sammen med andre barnefamilier slik jeg tolker informanten, og av hensyn til naboene så derfor kommunen seg nødt til å avslutte boforholdet.

Informanten fortalte at de senere hadde bosatt beboeren i et småhus, som er et mer hardført botilbud tilrettelagt for mennesker som lever i aktiv rus. Men det var også utfordrende.

Informanten forklarte:

Men så betaler hen ikke og det er mye styr rundt med naboer, har vært en del klager fra naboer der og, så det er en av de som er vanskelige å plassere, så egentlig burde vi hatt et annet tilbud. (Informant 3)

Informanten forklarte videre at de hadde et annet tilbud til personer i aktiv rus, men at det tilbudet var fullt og at det var for lite:

Vi har et, men det er for lite, vi bør ha mer ... dette er noen som er vanskelige å plassere som burde ha et annet tilbud, en type omsorgsinstitusjon, men med litt døgnbemanning og at de får i seg mat og omsorg og. (Informant 3)

Informanten ga her uttrykk for at de ikke hadde nok plasser til personer som har behov for et annet tilbud enn ordinær bolig eller småhus og at de manglet ressurser til dette.

Informanten fortalte på oppfølgingsspørsmål at beboerne også hadde andre utfordringer med å bo;

«Ja det å ivareta egen bolig ... det er ganske mye ramponering, de ødelegger mye»
(Informant 3).

Dette kan forstås som at beboerne også påfører skader på boligene og at dette også har konsekvenser for om boforholdet kan fortsette. Det medfører også kostnader for kommunen og beboeren økonomisk. Kommunen opererte med depositum, men dette var en ordning som de opplevde ikke fungerte.

En av de andre informantene opplevde også at de med rusutfordringer var en utfordrende gruppe å bosette og uttrykte det slik:

Vi klarer jo ikke å romme de som er mest, de som har størst utfordringer i forhold til rus.. det er et kjempevanskelig stort dilemma ...vi er på vei til å gå vekk fra småhus faktisk ... ønsket er å bygge et nytt bygg med personal for de som trenger det, som tidligere har vært prøvd ut i småhus og som ramponerer og ikke klarer å bo både i forhold til naboklager, ødeleggelse, trusler ... selv om vi har tett oppfølging og prøver å ha tett oppfølging både av miljøvaktmester og ROP-team så er det ikke godt nok for dem. (Informant 1)

Her uttrykker informanten at til tross for oppfølging fra miljøvaktmester, som gir praktisk veiledning i boligen, og ROP – team som er oppfølgingstjenester til personer som har samtidig rus og psykisk lidelse, ikke lykkes med å hjelpe beboeren til å få boforholdet til å fungere. Informanten fortalte at de trengte flere plasser og ønsket å bygge nytt, da dagens tilbud var fullt, men var spent på om de ville få midler til å bygge da dette var avhengig av om de fikk finansiering og politisk støtte til prosjektet. Informanten fortalte at behovet for andre tilbud er økende.

Informant 2 fortalte også om utfordringer knyttet til personer som hadde utfordringer knyttet til rus og som gjerne også var inn og ut av fengsel, og kjente på et dilemma i forhold til dette med boevne og oppfølgingstjenester:

Det har vært mange boliger som har blitt ødelagt eller har fått hard medfart av folk som har bodd der ... fordi de egentlig har hatt mer behov for oppfølging rundt seg enn det de har knyttet til den boligen. Det er en sånn utfordring det jobbes med ... å få på plass mer personal og både de og personen som trenger det inn i andre tilbud. (Informant 2)

Informant 4 forklarte også om rusbosetting og at de hadde som målsetting å spre bosetting i hele kommunen og at de på et tidspunkt hadde laget en oversikt over de forskjellige bydelene for å unngå opphopning da de så at opphopninger av flere personer med samme utfordringer var uheldig for bomiljøene. Informanten fortalte også at det var et dilemma å bosette personer med rus og/eller psykiske helseutfordringer i vanlige bomiljø, samtidig som det var viktig at de fikk en ny sjanse til å bo og at de derfor var modige i bosetting av disse:

Vi ser en tendens til at folk har en del utfordringer, men samtidig så skal vi bosette de, da vi et begrenset antall boliger og hvis du ser det på den andre siden, så er det viktig selv om en har historikk at de må få prøve seg, en må få lov til å prøve å bo selv om en har gitte utfordringer. (Informant 4)

Informanten fortalte videre om utfordringene som gjerne oppstod i boforholdene og uttalte:

Noen kan rett og slett ha utfordringer i dialog med naboer og ha lett for å komme i konflikt, har en dårlig måte å kommunisere på, noen kan ha språkutfordringer ... det kan være at de hiver boss der det ikke skal være og det irriterer naboen for eksempel, at når de spiller høy musikk så reagerer naboen på det. (Informant 4)

KAPITTEL 5

5.0 Diskusjon

Denne studien søker å besvare problemstillingen «*Hvordan opplever de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken?*»

Forskningsspørsmålene som skulle belyse problemstillingen i denne studien er

«*Hvordan prioriterer de ansatte i arbeidet med tildeling og oppfølging av kommunale boforhold?* og «*Hvilke dilemmaer og utfordringer opplever de ansatte i boligsosialt arbeid?*». Svarene på dette varierer etter hvilken gruppe de ansatte forholder seg til.

Funnene viser at hovedtendensen er at de ansatte opplever dilemmaer og utfordringer og prioriterer på forskjellige måter i forhold til tre grupper av søkere og problemstillingen og forskningsspørsmålene belyses i møte med disse tre gruppene. Disse gruppene er belyst i analysen og omtales som: De som havner utenfor, de tilpasningsdyktige og de rusavhengige. Disse gruppene stemmer overens med gruppene Vassenden, Lie og Skoland (2012) fant i sin studie; de deklasserte, flyktningen og den rusavhengige og personen med psykiske lidelser. I diskusjonen benyttes derfor disse begrepene når gruppene omtales og diskusjonen er delt opp i tre avsnitt hvor disse diskuteres. Felles for alle gruppene er at målet om at alle skal bo trygt og godt aktualiseres og de ansatte opplever et ressursdilemma. Dilemma som varierer mellom gruppene er velferdsdilemma, trygghetsdilemma, dilemmaet bostabilitet versus gjennomstrømming i kommunale boliger og integreringsdilemma.

Funnene vil bli diskutert opp mot tidligere forskning som har identifisert boligsosiale dilemmaer. Lipsky (2010) sin teori om bakkebyråkratene i offentlige tjenester benyttes som analytisk linse for å identifisere dilemmaer de ansatte står i.

5.1.1 Dilemmaer i behovsprøving og «de deklasserte»

Saksbehandlerne opplevde flere dilemmaer knyttet til behovsprøvingen av de boligsosiale virkemidlene. Det første som ble presentert i funnene gjaldt forståelsen saksbehandlerne hadde av målsettingen i den nasjonale strategien om at alle skal bo

trygt og godt. Resultatene viste at informantene hadde ulike tanker om dette og tolket inn ulike aspekter ved det boligsosiale arbeidet og ved det å bo. Enkelte viste til de nasjonale målene, mens andre tenkte mer på den praktiske betydningen for den enkelte boligsøker.

Når det gjaldt felles forståelse av begrepet etterlyste samtlige at dette var noe de gjerne skulle hatt mer anledning til å drøfte i hverdagen og at det gjerne kunne settes opp som tema, samtidig som de hadde en oppfatning av at de hadde det med seg implisitt i vurderingene av sakene de jobbet med. Imidlertid ble det satt ord på at målet om at alle skal bo trygt og godt er en fin tanke og det fremstår tydelig at de har en forståelse for tanken bak målet, men at dette ikke er like enkelt i praksis gitt de ressursene de besitter. Det er to sider ved dette. På den ene siden er det relevant å diskutere om målsettingen er tilstrekkelig operasjonalisert fra myndighetenes side. Begrepet kan sies å fremstå noe tvetydig for informantene og de er ikke kjent med at det fra nasjonalt hold finnes retningslinjer for hva dette skal innebære utover den generelle definisjonen av vanskeligstilte boligsøkere. Andal (2022) er en av dem som har kritisert den nasjonale strategien for å mangle en god norsk definisjon på begrepet. I analysen fremkommer det at informantene viste til at det var de lokale retningslinjene de måtte å forholde seg til når de skulle prioritere hvilke søkere som skulle få boligsosial hjelp av kommunen. Det vil si at det er kommunen selv som har definert kriterier for hvem som skal omfattes av ordningene. Dette kan også tilsi at det kan være ulik praksis i ulike kommuner i forhold til hvilken tilgang de har på ressurser eller i forhold til hvordan de har prioritert det boligsosiale arbeidet i forhold til andre tjenesteområder.

På den andre siden kan fraværet av en god norsk definisjon som Andal (2022) påpeker, medføre at kommunene ikke setter av eller bevilger tilstrekkelige ressurser til dette arbeidet og være en konsekvens av at målene ikke er tilstrekkelig operasjonalisert fra det nasjonale nivået. Det ble påpekt av informantene at de manglet ressurser i form av for lite kommunale boliger og at dette medførte at søkere som ble innvilget hjelp ble satt på en venteliste. De måtte derfor prioritere de boligsøkerne som de anså som mest vanskeligstilte og samtlige uttrykte at praktiseringen av retningslinjene var blitt strengere når søkermassene til tjenestene økte. Samtlige av informantene oppga at dette opplevdes utfordrede og krevende, og at de gjerne skulle hatt mulighet til å hjelpe flere, men det hadde de ikke ressurser til. Det uttales også fra en av informantene at de har utvidet saksbehandlingstid som følge av den økende søknadsmengden. Derfor er tid og

personalressurser også et moment når det gjelder ressursmangel. En kan her argumentere for at informantene opplever et klassisk dilemma som Lipsky (2010) beskriver, at bakkebyråkratene som utførere av den sosiale boligpolitikken står i en skvis mellom en tvetydig målsetting om at alle skal bo trygt og godt, samtidig som de har begrensede ressurser til å oppfylle dette målet. Dette dilemmaet påpekes også av Sørvoll og Hansen (2021) som kritiserer strategien for å ikke sette kommunene i stand til å ivareta sitt ansvar ved å unnlate å omtale konkrete virkemidler og ressurser som skal til for å oppnå dette. Ved oppfølgingsspørsmål i forhold til prioritering av søkere ble det stadig vist til de lokale retningslinjene og det kan derfor tolkes som at retningslinjene i seg selv tjente som det Lipsky (2010) omtaler som mestringsstrategier. Handlingsrommet beskrives av informantene å ligge innenfor rammene av retningslinjene og at de gjør faglige vurderinger i tråd med disse. Ved å forholde seg til rutinene for arbeidet, de lokale retningslinjene, har de objektivt sett gjort en god jobb og det som arbeidsgiver forventer av dem. Dette kan tenkes å fungere som en mestringsstrategi som reduserer noe av det informantene kjenner på av dilemmaer i møte med det økende presset på tjenestene.

En kan også stille spørsmål om innholdet i målsettingen om at alle skal bo trygt og godt kun gjelder de som er mest vanskeligstilt gitt at behovsprøvingen er strammet til. Slik jeg forstod det har kommunene hvor informantene jobbet strammet inn behovsprøvingen som følge av større etterspørsel etter tjenesten. Vassenden, Lie og Skoland (2012) påpeker også at den kommunale boligsektoren i økende grad rettes mot de mest vanskeligstilte husholdningene. Informantene opplyste at det skulle mer til for å få kommunal bolig enn bare ha økonomiske utfordringer, og det ble vektlagt at de måtte ha andre sosiale eller helsemessige utfordringer i tillegg. De som da ikke har mulighet til å bli boligeiere eller får kommunal bolig havner utenfor og kan sies å falle mellom to stoler, mellom det private boligmarkedet og det kommunale boligsektoren. Dette er gjerne de som får avslag til tross for at de opplever utfordringer på boligmarkedet, men som imidlertid anses som for ressurssterke til å få boligsosial hjelp.

Sørvoll og Hansen (2021) har kritisert den nasjonale strategien for å ikke diskutere fordelingspolitiske aspekter ved boligpolitikken. Personer med varige lave ytelser kan bli prioritert til startlån og kan kjøpe seg bolig, mens de som har såkalte vanlige lønninger og som mangler tilgang på egenkapital blir stående utenfor både eiermarkedet og den kommunale leiesektoren og henvises til et flyktig leiemarked. Et av funnene i

min studie er de ansatte opplever at det er økende søkermasser til de boligsosiale tjenestene og at mange av disse får avslag fordi de ikke er i målgruppen. Disse kan da gjerne tenkes å tilhøre gruppen som Vassenden, Lie og Skoland (2012) omtaler som de deklasserte. Det fremkom imidlertid lite informasjon om hva som kjennetegnet disse, foruten at mange av dem ble beskrevet av de ansatte til å ha annen hudfarge, språkutfordringer og utenlandsk bakgrunn, mens noen av dem var norske familier. De ansatte opplevde det som et stort dilemma at de måtte gi avslag til mange av de som opplevde utfordringer i leiemarkedet selv om søkerne objektivt sett skulle kunne klare seg selv med tanke på økonomi.

Vassenden, Lie og Skoland (2012) påpekte i sin rapport at de var bekymret for utviklingen dersom gruppen som omtales som de deklasserte ville øke i omfang med de konsekvenser dette kan ha for andre grupper og for utviklingen særlig i det smale leiemarkedet og at dette også kunne skape enda mer press på den kommunale leiesektoren. I deres studie fant de imidlertid at denne gruppen bestod av «hvite» majoritetsnordmenn som ikke hadde synlig annerledeshet (Vassenden et al., 2012, s. 35). Man kan derfor stille spørsmål ved om de deklasserte som gruppe har økt i omfang de siste årene og gjerne også nå inkluderer personer med synlig annerledeshet, som for eksempel mer ressurssterke personer med annen hudfarge, språk eller nasjonalitet. Det kan ikke konkluderes med dette utfra min studie, men det kan argumenteres for at dette er noe som gjerne bør undersøkes nærmere når kommunene opplever økt etterspørsel fra disse gruppene, og ettersom kommunene aktivt svarer på økt etterspørsel med å stramme inn kriteriene for hvem som får tildelt boligsosial hjelp.

Et av virkemidlene for å stramme inn kriteriene var innføring av krav om botid. Dersom søkerne da ikke hadde nok botid i kommunen, så kunne søknadene avvises med henvisning til botiden. En kan da stille spørsmål om kommunen i realiteten da skyver problemet over på andre kommuner og hvilke konsekvenser dette eventuelt medfører for den enkelte som må forholde seg til leiemarkedets realiteter.

5.1.2 Oppfatninger om tilpasningsdyktighet – «flyktningen»

Et av funnene i studien var at informantene hadde oppfatninger om at særlig søkere med annen hudfarge eller nasjonalitet i større grad tilpasset seg kriteriene for å få boligsosial hjelp i form av å få kommunal bolig eller å få beholde den kommunale boligen. Det ble gitt eksempler på at inntekten gjerne ble holdt lav med vilje, det vil si at en gjerne ikke benyttet seg av for eksempel mulighet til å arbeide, eller en fremskaffet legerklæringer på «bestilling». I tillegg fremkom det at denne gruppen gjerne også er utsatt for diskriminering på leiemarkedet. Informantene opplevde også at for mange søkere fra denne gruppen var kommunal bolig nærmest et mål i seg selv. Tilpasningsdyktighet og tilpasningsstrategier kan i denne sammenhengen være dilemmaer i seg selv. Vassenden, Lie og Skoland (2012) har funnet dette i sin forskning og beskriver disse som velferdsdilemma og trygghetsdilemma. Det pekes på at den kommunale boligsektorens residualitet med krav til øket gjennomstrømming i de kommunale boligene og at tilbudet skal gis i en tidsbegrenset periode kan resultere i at det oppstår innelåsingsmekanismer (Vassenden et al., 2012, s. 79). Innelåsingsmekanismene oppstår da i skjæringspunktet mellom den enkeltes behov for trygghet og mellom kommunens vektlegging av gjennomstrømming i de kommunale boligene og prioritering av søkere. Særlig barnefamilier strekker seg gjerne langt for å unngå at barna må bytte skole og rives bort i fra sitt etablerte nærmiljø og for å slippe å stadig være på flyttefot i et flyktig leiemarked (Vassenden et al., 2012, s. 79). Dette kan også være fordi de opplever diskriminering på grunn av sin synlige annerledeshet. Informanter i studien beskrev dette ved at de ikke blir valgt av utleier og at leiemarkedet skyver dem ut når utleier sier dem opp med begrunnelse om at de skal bruke boligen selv. Det kom også frem i intervjuene at dersom disse familiene øker inntekten sin og tjener for mye kan de risikere å ikke få forlenget kontrakten sin i den kommunale boligen. En informant fortalte også om legerklæringer som ble «hostet opp». Disse søkerne opplever imidlertid gjerne det som Vassenden, Lie og Skoland (2012) beskriver som et nærmest umulig valg for den enkelte, et personlig dilemma, der det foreligger incentiver for dysfunksjonelle tilpasningsstrategier som kan føre til innlåsing i fattigdom. Ettersom den kommunale boligsektoren er strengt behovsprøvd og mulighetene på det ordinære boligmarkedet er minimale, kan en del søkere få incentiver til å forsøke å fremheve eller søke å oppnå diagnose for å få boligsosial hjelp (Vassenden et al., 2012, s. 83). Noen av mine informanter opplevde imidlertid dette som

uttrykk for forhandlingskultur. Det er selvsagt en mulighet. Vassenden, Lie og Skoland (2012) påpeker imidlertid at for flyktninger og innvandrere handler boligforhold også om mulighet for integrasjon og sosialisering i det norske samfunnet og at usikkerhet om bosituasjon og stadige flyttinger vil svekke dette. En kan derfor reflektere over om kommunene burde vektlagt dette i større grad i behovsprøvingen når det gjelder barnefamilier med flyktningbakgrunn som søker om ny kontrakt.

Sørvoll og Johannesen (2020) setter også søkelys på denne problemstillingen. De omtaler bostabilitet som et av de største dilemmaene i det boligsosiale arbeidet, og peker på at forskning viser at bostabilitet har gunstige effekter på både individ- og samfunnsnivå og særlig når det gjelder skoleresultater og bedre mental helse for den yngre befolkningen (Sørvoll & Johannesen, 2020, s. 2). På den andre siden er ressursene og tilgangen på boliger i den kommunale boligsektoren begrenset jamfør informantenes opplysninger om stadige flere søkere, flere søkere på venteliste og flere som får avslag som følge av innstramminger av de lokale retningslinjene. Kommunene er derfor gjerne ikke i stand til å ta hensyn til bostabilitetens gunstige effekter i den grad de ønsker.

Informantene gir uttrykk for at de opplever at det er vanskelig når det er så mange søkere som de ser har vanskelige situasjoner, og uttrykker at de har forståelse for at særlig barnefamilier ønsker å beholde sitt nærmiljø, men de har ikke mulighet til å imøtekomme dette med sine begrensede ressurser. Sett mer overordnet fra kommunenes side vil gjerne behovet for streng behovsprøving og tidsbestemte kontrakter være ansett som nødvendig for å sikre gjennomstrømming i boligene og at de som ikke lenger har behov for tilbudet flytter ut av de kommunale boligene for å gi plass til de aller mest vanskeligstilte husstandene (Sørvoll & Johannesen, 2020, s. 2). Dette illustrerer også dilemmaene og skvisen som Lipsky (2010) beskriver at bakkebyråkratene står i.

En kan stille spørsmål ved om den nasjonale boligpolitikken har tatt disse dilemmaene tilstrekkelig på alvor, og at gevinsten ved å sikre bostabilitet særlig for barnefamilier, er undervurdert i et forebyggingsperspektiv og i en større samfunnsmessig sammenheng. En nasjonal operasjonalisering av begrepet at alle skal bo trygt og godt blir derfor også aktualisert i dilemmaet om bostabilitet versus gjennomstrømming. Imidlertid viser Elvegård og Svendsen (2017) sin studie at det er forskjell mellom de uttalte målene om gjennomstrømming i kommunene og praksis. De fant at til tross for at flere kommuner

hadde strategier eller drev målrettet arbeid for å skape gjennomstrømming i boligmassen, så beskrev flere informanter praksis som oftere mer pragmatisk, hvilket innebar at det skulle store endringer til i livssituasjon for å ikke få bo lengre, og at det ble tatt individuelle hensyn (Elvegård & Svendsen, 2017, s. 16). Dette kan jo tyde på at de ansatte bruker handlingsrommet sitt til å innvilge nye kontrakter til tross for uttalte gjennomstrømmingsmål. Det samsvarer med mine funn hvor mine informanter opplyste også at de så etter endringer i livssituasjon, eksempelvis hvor en informant fortalte om søkeren som var stolt over å ha fått arbeid, samtidig som dette gjorde at hen var på «vippen» når det gjaldt om hen fikk ny kontrakt i den kommunale boligen.

I den nasjonale strategien skal regjeringen utrede om minstetiden i husleiekontrakter skal økes for å styrke delmålet om at leie skal være et trygt alternativ. Sørvoll og Hansen (2021) argumenterer imidlertid med at hensynet til bostabilitet tilsier at minstetiden bør økes uavhengig av hva utredninger viser. Mulighet for økt minstetid støttes også av Elvegård og Svendsen (2017) som anbefaler at en legger til rette for at husleiekontrakter differensieres i større grad og at en har mulighet til å gi ulike lengde på husleiekontrakter etter individuelle vurderinger.

5.1.3 Dilemmaer i rusbosetting - «den rusavhengige og personen med psykisk lidelse»

Et av funnene var at informantene opplevde at det var særlig utfordrende å bosette personer som har rusutfordringer. Utfordringene knyttet seg til atferd, boevne og de medfølgende konsekvenser for bomiljøene og for boligen. Noen av momentene som kom frem var aktiv rusing, støy, trusler, forsøpling, klager og skadeverk. Noen av informantene opplevde at de ikke hadde gode nok verktøy for å håndtere dette. Et dilemma var at selv om de hadde bygget småhus eller prioritert inn tidligere rusmisbrukere til ordinære boliger og kommunen ga tett oppfølging, så opplevde de at dette ikke var nok for at boforholdene skulle fungere for denne gruppen. Det ble også satt ord på at det var et dilemma at det var viktig at også personer med rusutfordringer skulle bo trygt og godt og skulle få nye sjanser til å bo i vanlige nabolag, men at dette var utfordrende å få til i praksis. Den ene informanten fortalte om en tidligere rusmisbruker de hadde bosatt som hadde god progresjon og som skulle få en ny mulighet til å bo trygt og godt i et ordinært bomiljø. Ettersom personen hadde barn, ble hen bosatt i et område med mange barnefamilier. Men etter kort tid hadde ting gått galt

og de opplevde å få klager fra naboer på at det var bråk, støy, innbrudd og sprøytespisser liggende rundt i nabolaget. Av hensyn til naboene måtte derfor kommunen avslutte boforholdet.

Dette dilemmaet belyses også av Elvegård og Michelsen (2015) som har studert trygghet for barn og unge i kommunale boliger når gjelder å prioritere ulike målgrupper som barnefamilier og rusmisbrukere til samme bomiljø, og understreker disse prioriteringene alltid vil være vanskelige. De anbefaler av hensynet til barnets beste å segregere de tyngste rusmisbrukerne, samtidig som de understreker at det må gjøres individuelle vurderinger ved bosetting av personer med tidligere rusutfordringer. Dette samsvarer med funnene i min studie der informantene beskriver at det er vanskelig å få disse boforholdene til å fungere når det er aktiv rusing i ordinære bomiljø og at de savner mer egnede botilbud til disse.

Sørvoll og Hansen (2021) påpeker også at en av de største utfordringene for den kommunale boligsektoren er at den skal bosette ulike grupper av vanskeligstilte som har svært forskjellige behov og utfordringer knyttet til rus, psykisk og/eller fysisk helse. Dersom disse segregeres i samme område kan det imidlertid som Vassenden, Lie og Skoland (2012) påpeker oppstå hindringer for å komme seg ut av rusavhengighet, samtidig som at det ved bosetting i ordinære bomiljø kan få konsekvenser for særlig barnefamiliers behov for trygghet og ro rundt bosituasjonen. Dette illustrerer de ansattes utfordringer og dilemma i prioritering ved bosetting av to grupper som har like store behov for å bo trygt og godt. Informantene i min studie opplevde det som et stort og vanskelig dilemma at de ikke klarte å romme de som sliter med rus i sine botilbud og at det manglet ressurser til dette. Samtidig kunne de ikke tillate at bomiljøene til barnefamilier ble utsatt for uheldige belastninger. Det kan derfor stilles spørsmål ved om den nasjonale strategien tar tilstrekkelig hensyn til kommunenes utfordringer på dette området og gjør kommunene i stand til å sikre en trygg bosituasjon og gode levekår for alle beboere. Sørvoll og Hansen (2021) kritiserer strategien for ikke å nærmere omtaler konkrete virkemidler og ressurser slik at de blir i stand til å ivareta gode boforhold til de som sliter med rus og psykisk helse. Sørvoll og Hansen (2021) argumenterer for at dette illustrerer mange av utfordringene i boligsosialt arbeid og at mange av utfordringene som fagområdet har i realiteten er et uttrykk for et behov andre tjenesteområder. Dette kan være en av årsaksforklaringene på at informantene i denne studien opplever at de står uten tilstrekkelige verktøy i møte med disse utfordringene og

at bolig alene i mange tilfeller ikke er nok for at personer med utfordringer knyttet til rus skal bo trygt og godt. Det ble også påpekt at småhus ikke alltid heller var egnet, og informantene satt med en oppfatning av at det måtte tilføres personalressurser i slike botilbud, men at det var usikkert om dette var mulig. En kan derfor også si at de ansatte opplever et ressursdilemma i bosetting av personer med rusutfordringer samtidig som de opplever et integreringsdilemma. Sørvoll og Johannesen (2020) argumenterer for at utfordringer knyttet til blant annet bomiljø og bostedssegregasjon særlig i de store byene er resultater av motsetninger som er skapt av den kommunale boligsektoren selv og er et resultat av det den skjerpede behovsprøvingen rettet mot de aller mest vanskeligstilte søkerne. Segregasjon versus integrasjon blir da et dilemma som Sørvoll og Johannesen (2020) omtaler som spredning versus konsentrasjon særlig i de større byene hvor kommunale boliger gjerne er mer konsentrert.

En kan reflektere over hvilke konsekvenser det hadde fått dersom den kommunale boligsektoren hadde vært mindre behovsprøvd og mer spredt utover i ordinære bomiljø. Det fremstår åpenbart at sektoren måtte tilføres mer ressurser, i det minste i form av flere boliger og administrasjon knyttet til det, i tillegg til at disse først og fremst måtte fremskaffes i ordinære bomiljø. Det kan imidlertid tenkes at stigmaet og annerledesheten knyttet til denne boligmassen og den enkeltes status på boligmarkedet hadde endret seg dersom kommunale boliger ble et mer normalisert botilbud som var tilgjengelig for allmennheten. En kan også se for seg at det gjerne ikke ville være nødvendig med et omfattende byråkrati med behovsprøving og boligsosiale innsatser overfor majoriteten av beboerne og at en kunne lagt til rette for langtidskontrakter for grupper som har mer behov for stabilitet rundt bosituasjonen. Kanskje kunne dette også bidra til mulighet for omdisponering av ressurser til for eksempel mer egnede boliger eller botilbud for personer med rusutfordringer.

5.2 Konklusjon

Denne studien søkte svar på problemstillingen *«Hvordan opplever de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken?»*

Problemstillingen er belyst med forskningsspørsmålene *Hvordan prioriterer de ansatte i arbeidet med tildeling og oppfølging av kommunale boforhold?* og *Hvilke dilemmaer og utfordringer opplever de ansatte i boligsosialt arbeid?*

For å belyse problemstillingen ble det utført fire kvalitative forskningsintervju av ansatte som arbeider i boligjenester i to ulike kommuner. Funnene i studien indikerer at bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid opplever tvetydige mål, til dels motstridene mål og manglende ressurser i arbeidet sitt og dette har betydning for hvilken de har mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken. Den nasjonale strategien «Alle trenger et trygt hjem» har mange gode intensjoner, men i hverdagen opplever bakkebyråkratene flere dilemmaer knyttet til behovsprøvingen som hovedsakelig styres av de lokale retningslinjene som gjelder i kommunen de arbeider i. Funnene i studien viser at de opplever økende søkermasser og at de i større grad må gi avslag som følge av innstrammede lokale retningslinjer og mangel på boliger. I denne forbindelse står de i en skvis mellom den nasjonale strategiens uttalte mål om at alle skal bo trygt og godt og de lokale ressursene de har tilgjengelig. Funnene indikerer at de ansatte opplever et dilemma i forhold til stadig flere søkere som ikke er i målgruppen for de boligsosiale virkemidlene. De ansatte opplever at mange av disse har utfordringer på boligmarkedet samtidig som de ikke har mulighet til å hjelpe disse og de må prioritere de som er aller mest vanskeligstilte på boligmarkedet. Dette indikerer at det kanskje skjer en uønsket utvikling på boligmarkedet hvor stadig flere som ikke har mulighet til å bli boligeiere, sliter i et smalt og uforutsigbart leiemarked. En kan stille spørsmål ved om dagens boligpolitikk er tilpasset disse utfordringene. I denne studien har jeg valgt kalle denne gruppen «De som havner utenfor». Disse kan sammenlignes med gruppen som Vassenden, Lie og Skoland (2012) omtaler som de deklasserte. Forskjellen er at det er indikasjoner på i min studie at det også kan finnes mer ressurssterke personer med flyktningbakgrunn i denne gruppen. Dette kan være interessant å undersøke nærmere og kan derfor sies å ha implikasjoner for fremtidig forskning.

De lokale retningslinjene fungerer som mestringsstrategi for de ansatte i den forstand at de ansatte har gjort det som er mulig innenfor sitt handlingsrom og med sine ressurser. I møte med søkere med flyktningbakgrunn sine tilpasningsstrategier opplever de det som omtales som velferdsdilemma, trygghetsdilemma og dilemma knyttet til bostabilitet i møte med kommunenes behov for gjennomstrømming i de kommunale boligene. I rusbosetting kan en si at de opplever et integreringsdilemma knyttet til mål om integrering av beboere med tidligere rusutfordringer i ordinære nabolag, mens de samtidig skal ivareta hensynet til barnefamiliers bomiljø dersom aktiv rus oppstår. Segregering av personer med aktiv rus er et uttalt ønske fra flere av informantene da de opplever at de ikke har nok egnede botilbud som kan romme de utfordringene som dette medfører for selve boligen og bomiljø i ordinære nabolag. Dette ønsket støttes også av nyere forskning.

Avslutningsvis kan en si at de ansatte sin mulighet til å realisere mål og føringer i den boligsosiale politikken er begrenset av det handlingsrommet de har som bakkebyråkrater. De ansatte opplever at målet om at alle skal bo trygt og god har gode intensjoner, men i møte med søkerne som opplever et vanskelig boligmarked er de begrenset av få lokale ressurser og streng behovsprøving, samtidig som de skal ivareta og tildele bolig til grupper med svært ulike behov. Det er derfor problematisk for den enkelte ansatte å tilby en tjeneste som lever opp til de nasjonale målene og føringene i møte med de ulike dilemmaene i forhold til de gruppene som de skal bistå.

REFERANSER

- Andal, A.-R. (2022). Kva betyr det å bu trygt og godt? Ikkje så veldig mykje viser det seg. *Tidsskrift for boligforskning*, 5(1), 45–46.
<https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/tfb.5.1.5>
- Bakken, J. D. (2022, desember 27). *Leiesjokk for barnefamilien: Får 20.000 mer i husleie*. NRK. <https://www.nrk.no/osloogviken/barnefamilien-fole-seg-makteslose-pa-leiemarkedet---far-10-prosent-hoyere-husleie-1.16214726>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
<https://doi.org/DOI:10.1191/1478088706qp063oa>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. forskningsetikk.no.
<https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora>
- Elvegård, K. I. L., & Svendsen, S. (2017). *Gjennomstrømming eller bostabilitet?: Barnefamilier i kommunale boliger*. NTNU Samfunnsforskning.
<http://hdl.handle.net/11250/2484862>
- Elvegård, K., & Michelsen, H. (2015). *TRYGGHET FOR BARN OG UNGE I KOMMUNALE UTLEIEBOLIGER I BERGEN KOMMUNE*. NTNU Samfunnsforskning. <http://hdl.handle.net/11250/2360079>
- Erlingsson, C., & Brysiewicz, P. (2017). A hands-on guide to doing an content analysis. *African Journal of Emergency Medicine*, 7(3), 93–99.
<https://doi.org/10.1016/j.afjem.2017.08.001>
- Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). *Lov om kommunale helse-og omsorgstjenester m.m* (LOV-2011-06-24-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2011-06-24-30>
- Husbanken. (2023, mai 21). *Husbanken*. husbanken.no. <https://husbanken.no/kommune/>

- Jarstad, L. (2022, august 16). *Sykepleierindeksen: Har aldri vært dyrere å kjøpe bolig i Norge*. Finansavisen.
<https://www.finansavisen.no/nyheter/bolig/2022/08/16/7914027/sykepleierindeksen-har-aldri-vaert-dyrere-a-kjope-bolig-i-norge>
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2014). *Bolig for velferd (2014-2020) Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid*. Departementenes service- og sikkerhetsorganisasjon.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/boby/nasjonal_strategi_boligsosialt_arbeid.pdf
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *DET KVALITATIVE FORSKNINGSINTERVJU* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lipsky, M. (2010). *STREET-LEVEL BUREAUCRACY; 30th Anniversary Edition: Dilemmas of the individual in public services* (2010. utg.). Russel Sage Foundation.
- Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement. (2020). *Alle trenger et trygt hjem: Nasjonal strategi for den nasjonale boligpolitikken (2021-2024)*. Departementenes service- og sikkerhetsorganisasjon.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/c2d6de6c12d5484495d4ddeb7d103ad5/opdatert-versjon-alle-trenger-en-nytt-hjem.pdf>
- Solstad, A., Astrup, K., Bliksvær, T., Hansen, I. L. S., Iversen, M., Kjellevoll, A., Nordvik, V., & Sørvoll, J. (2021). *Boligsosialt arbeid*. Universitetsforlaget.
- Sørvoll, J. (2018). Forskningen på boligsosiale virkemidler rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet i Norge 2005–2018. *Tidsskrift for boligforskning*, 1(1), 45–66.
<https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2018-01-04>
- Sørvoll, J., & Hansen, I. L. S. (2021). Gode intensjoner, men mange ubesvarte spørsmål. En kommentar til «Alle trenger et trygt hjem»: Nasjonal strategi for den boligsosiale politikken 2021-2024. *Tidsskrift for boligforskning*, 4(2), 146–156. <https://doi-org.ezproxy.uis.no/10.18261/issn.2535-5988-2021-02-04>
- Sørvoll, J., & Johannessen, K. (2020). *Kommunale boliger for vanskeligstilte i Oslo—Utfordringer og dilemmaer i en behovsprøvd og markedsstyrt boligsektor*. NOVA, Oslomet. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/6419>

- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Thornquist, E. (2018). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori: For helsefag* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Vassenden, A., Lie, T., & Skoland, K. (2012). «*Man må ha en plass å bo*» *En sosiologisk studie av vanskeligstilte i boligeierland*. (Rapport IRIS 2012-029). International Research Institute of Stavanger.
https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_201804174864

VEDLEGG 1

Godkjenning NSD



[Meldeskjema](#) / [Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
177707

Vurderingstype
Standard

Dato
06.02.2023

Prosjekttittel

Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig

Kathrine Skoland

Student

Birthe Skaar

Prosjektperiode

13.02.2023 - 31.08.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.08.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettpørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

TAUSHETSPLIKT

Forskningsdeltagerne har yrkesmessig taushetsplikt. De kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Vi anbefaler at du minner dem på taushetsplikten. Merk at det ikke er nok å utelate navn ved omtale av elever, pasienter el. Vær forsiktig med bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

VEDLEGG 2

Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan saksbehandlere praktiserer tildelingskriterier for boligsosiale virkemidler og hvilke utfordringer, dilemmaer og handlingsrom saksbehandlerne opplever i dette arbeidet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet utføres i forbindelse med min masteroppgave i Sosialfag ved Universitetet i Stavanger.

Kommunene skal ifølge helse- og omsorgstjenestelovens §3-7 om boliger til vanskeligstilte bidra til å skaffe boliger til personer som ikke selv kan ivareta interessene sine på boligmarkedet (helse- og omsorgstjenesteloven, 2011). Den nasjonale boligpolitikken er først og fremst orientert mot det å eie bolig og eierlinjen. I den nasjonale strategien er det søkelys på å tilrettelegge for at alle skal bo «trygt og godt» om du bor i eid eller leid bolig (Norges Kommunal - og Moderniseringsdepartement, 2020). Kommunene står relativt fritt til å utarbeide tildelingskriterier for boligsosiale virkemidler som kommunale boliger og startlån. Det kan derfor være rimelig å anta at handlingsrommet til saksbehandlere kan være forskjellig mellom kommuner, og at lokale forhold når det gjelder demografi, politiske beslutninger, kommuneøkonomi, forankring av det boligsosiale arbeidet og tilgang på kommunale boliger/startlån, setter ulike rammer for arbeidet i kommunene. Jeg ønsker å se nærmere på det boligsosiale arbeidet ved å se på hvordan saksbehandlerne praktiserer tildelingskriterier for boligsosiale virkemidler og hvilket handlingsrom for skjønnsaksbehandlerne i kommunen har i dette arbeidet.

Forskningsspørsmålet kan sorteres under 3 hovedtema:

1. Hvordan de ansatte tenker om nasjonale mål og føringer i den boligsosiale politikken
2. Hvordan arbeidet med kriterier for tildeling av boligsosiale virkemidler utøves
3. Hvilke utfordringer, dilemmaer og handlingsrom oppleves i arbeidet og hvilke mestringsstrategier som benyttes

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger, Institutt for Sosialfag ved Katrine Skoland er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du arbeider med saksbehandling knyttet til søknader og tildeling av boligsosiale virkemidler.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg har valgt å bruke intervju som metode for datainnsamling. Jeg setter av inntil 1,5 time til et intervju på et tidspunkt og sted som passer for deg. Opplysningene registreres ved bruk av lydopptak og notater hvor svarene dine blir anonymisert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Katrine Skoland, veileder og Birthe Skaar, student ved Universitetet i Stavanger, vil ha tilgang til opplysningene.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Notater vil anonymiseres. Lydopptak vil lagres sikkert på UiS sin sikre digitale løsning «Nettskjema».
- Sitater fra intervjuet vil anonymiseres i masteroppgaven ved bruk av pseudonymer.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes når masteroppgaven er godkjent, i løpet av høst 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student Master i Sosialfag Birthe Skaar, tlf 450 36 960
- Veileder og førsteamanuensis Katrine Skoland, tlf 51 83 36 84 v/ Universitetet i Stavanger, Institutt for Sosialfag
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn – personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Katrine Skoland
Veileder

Birthe Skaar
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Bakkebyråkratene i boligsosialt arbeid*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 3

Intervjuguide

Politikk og rammer - Alle skal bo trygt og godt

Alle skal bo trygt og godt. Hva tenker du når du hører det? Hvilken mulighet har du til å omsette dette i praksis?

Er definisjonen/dette noe dere diskuterer på jobben? Har dere en felles forståelse av hva det vil si å bo trygt og godt?

Hva vil du fremheve som viktig i det boligsosiale arbeidet?

Kan du si litt om de kommunale boligene i din kommune, hvor mange boliger ifht innbyggertall, typer av boliger, er de spredt eller mange på et sted, hvordan er bomiljøene for de som bor der

Opplever dere utfordringer i bomiljøene? Evt.hvilke? Hvilke tiltak gjør dere i slike situasjoner?

Hvordan er leiemarkedet i din kommune? Er det private eller profesjonelle utleiere?

Hva tenker du om husleieloven og reglene om minstetid i leiekontrakter (3 år). I strategien snakker de om at leie skal være et trygt alternativ, hvilke tanker har du om det?

De fleste eier bolig i Norge. Hva tenker du om det? Er det å eie bolig en mulighet for alle? Er å eie «det beste»? Hvilken mulighet har du for å hjelpe søkere å bli boligeier?

Utøvelse av arbeidet

Hvem er det som søker om/får tildelt kommunal bolig i din kommune?

Er det flere som søker enn de du har anledning til å hjelpe?

Må du prioritere mellom søkere?

Hvordan prioriterer du mellom søkerne?

Har dere felles retningslinjer?

Hvordan opplever du å evt måtte prioritere?

Er det noen grupper som faller utenfor/får avslag? Hvem er de som får avslag?

Hva skjer med de?

Opplever du at det kan være avstand mellom faglige vurderinger du må gjøre og dine personlige verdier?

Hvordan er det evt. å stå i en skvis mellom egne verdier og faglige verdier og måtte prioritere mellom disse?

Hva kjenner du på i denne forbindelse? (personlig/faglig)

Er dette noe dere diskuterer på jobben?

Hvordan håndterer og tenker du eller dere på jobben om dette?

Hvor lenge får vanskeligstilte leie bolig i din kommune?

Hva skjer når leiekontrakten går ut? Får de bo lengre?

Hva er det som gjør at noen får bo lenger og andre ikke? Altså, hva er det som avgjør?

Hva konsekvenser tenker/erfarer du at de som får avslag opplever?

Opplever du at noen søkere «tilpasser» situasjonen sin for å fortsatt få leie den kommunale boligen? Er det evt. noen søkere/grupper som skiller seg ut?

Har du noen tanker om hvilken betydning bostabilitet eller mangel på dette kan ha for vanskeligstilte? Herunder gjerne barnefamilier, personer med psykiske helseutfordringer mm.

Hvilken mulighet har du til å påvirke bostabilitet?

Vi leser i media at flere som gjerne er i inntektsgivende aktivitet også opplever problemer på boligmarkedet, spesielt ved høye priser i pressområder, ref. sykepleierindeksen og krav til egenkapital o.l.

Søker disse om kommunal bolig i din kommune? Ser dere evt. grupper av søkere som ønsker hjelp av kommunen til bolig som dere ikke har sett så mye av tidligere?

Hvem er de evt., er det noe som kjennetegner disse? (Tilknytning til arbeidsmarkedet, økonomi, gjeld, enslige, etnisitet mm.)

Hvordan tenker du om disse? Er dette et tema på jobben?

Hvordan vurderer dere disse? Får de tilslag eller avslag på kommunal bolig?

Hva tenker du om denne gruppens muligheter på boligmarkedet?

Tanker om boligpolitikken overfor denne gruppen? Hvilke konsekvenser kan det ha om disse ikke kommer i posisjon til å eie?

Dilemmaer, utfordringer, handlingsrom (til avslutningen av intervjuet for å spisse temaene litt ...)

Hva tenker du er de fremste dilemmaer i det boligsosiale arbeidet (og i saksbehandlingen)?

Hvilke utfordringer synes du er de mest sentrale?

Opplever du noen motsetninger i forhold til strategien om at «alle skal bo trygt og godt» og hva du har mulighet til å produsere/levere av tjenester?

Når du saksbehandler, hvilken betydning opplever du at din faglige vurdering har i arbeidet? Hvordan opplever du ditt handlingsrom når du behandler søknader? I hvilken grad kan du vike fra normen eller evt. retningslinjer?